

Jakl, po prizadevanju gradb. delovodja Tomaža Lukman, na pristanek krajevnega ljudskega odbora Središča s predsednikom Karl Vargazon, s pomočjo prispevkov in žrtvami ostalih Središčanov in srediških faranov v božjo čast in Marijino slavo, dne 5. maja 1946 slovesno blagoslovljen.

Središče, dne 2. maja 1946.

Predsednik K. Vargazon l. r. Leon Božič, župnik

Povzetek

Ob prihodu nacističnih okupatorjev v Središče, ki so takoj vzpostavili svojo oblast, sta jim bila napoti najprej in najbolj dva središka simbola vere in trdoživosti Središčanov, kip trpečega Zveličarja – Ecce homo, ki je stal pred nekdanjo občinsko stavbo ali rotovžem, in kip "Majke Božje". Ta kip, ki je stal ob glavni središki cesti, so odstranili z izgovorom, da je napoti zaradi bližnjih cestnih obnovitvenih del. Drugega pa menda zato, da naj bi uredili prostor pred rotovžem. Ne eno in ne drugo ni bila resnica, hoteli so vzeti prebivalcem tisto, kar jim je bilo najsvetejše, in jih tako pripraviti na brutalno temelječe ponemčenje, temelječe na nacistični brezbožnosti. Odstranjeni

plastiki so sosedje spravili na varno in po zlomu nacizma so ju ponovno postavili. Za postavitev plastik sta se najbolj zavzela takratni središki župnik p. Leon Božič, ki se je vrnil iz štiriletnega izgnanstva, in Karel Vargazon, prvi središki predsednik občine. Leta 1995 so Središčani plastiko "Majke Božje" obnovili. Večino sredstev je prispeval sosed Franček Jakl, ki bil na začasnem delu v Švici. Temelje kipa pa so sedaj zares morali za nekaj metrov prestaviti, da ni oviral cestnih obnovitvenih del.

Viri:

- Župnijska kronika Sv. Duha, Središče.
- Fran Kovačič, Trg Središče, Maribor 1910.
- Zapisnik KNO Središče, 1945, hrani ZAP Ptuj.
- Ustni vir Drago Klobučar.

Lastni spomini.

Tone Luskovič

VINARSKA ZADRUGA "LJUTOMERČAN", SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU 1921 – 1932

I. Uvod

Novinar Večera Jože Rakuša je v prvi številki Zgodovinskih zapisov, ki jo je izdalo Zgodovinsko društvo Ormož, pisal o Vinarski zadrugi "Ljutomerčan" Sv. Bolfenk pri Središču 1921 – 1932. Njegov zapis je temeljil na spominih njegovega očeta Martina Rakuše.

Medtem je bil najden arhiv te zadruge, ki je sorazmerno dobro ohranjen, zato ta sestavek nadaljuje pričevanje o nastanku in delu vinarske zadruge.¹

II. Ustanovitev in poslovanje zadruge

Vinarska zadruga "Ljutomerčan" Sv. Bolfenk pri Središču je bila ustanovljena na občnem zboru, ki je bil sklican 1. julija 1921.

Na ustanovnem občnem zboru so sprejeli Pravila zadruge in izvolili organe zadruge.

Zadruga se je uradno imenovala: VINARSKA

ZADRUGA "LJUTOMERČAN", registrirana zadruga z omejeno zavezo, za ljutomerski in ormoški okraj: Weinbaugenossenschaft mit beschränkter Haftung für die Bezirke Ljutomer in Ormož.

Sedež zadruge je bil Sv. Bolfenk pri Središču. Zadruga je bila ustanovljena za nedoločen čas. V sodni register pri Okrožnem, kot trgovskemu sodišču v Mariboru, je bila zadruga vpisana 5. avgusta 1921. Vlagatelj zahteve je bil Robert Košar.

V seznam zadrug pri Zadrugni zvezi v Ljubljani je bila zadruga vpisana 15. 10. 1921.

Vinski letniki 1917, 1920 in 1921 so bili izredno kakovostni in količinsko bogati, saj so vinogradi, potem ko je bila trtna uš premagana, spet dokaj obilno obrodili. Vino se je kljub temu težko prodajalo, predvsem zaradi ponudbe cenejših dalmatinskih vin in vin iz Banata. Vinogradniki so se zaradi takšnih razmer pa tudi zaradi skupnih in cenejših obnov vinogradov pričeli organizirati v zadruge in ustanovitev Vinarske zadruge je posledica takšnih razmer.

¹ Arhiv hrani Hilda Tkalec, poročena Habjanič iz Obreža.

Zadruga je imela poslovno leto od 1. oktobra do 30. septembra. V zadružnih pravilih je bilo opredeljeno naslednje področje dela zadruge:

- 7) Gojenje vinarstva in umnega kletarstva z vsemi v to primernimi sredstvi
- 8) Ustanavljanje vzornih vinskih kleti za zadružno vino, tudi izven zadružnega okoliša
- 9) Nakup in prodaja pridelkov svojih članov na svoj račun ali tudi v komisiji
- 10) Organizirana propaganda za razpečevanje ljutomerskih vin potom reklame, vinskih poiskusenj, sejmov, licitacij in vinotočev pod lastnim imenom v državi in izven države
- 11) Širiti med svojimi člani strokovno znanje s poučnimi vinarskimi shodi, predavanji, z izdajanjem primernih navodil in razstavami in jim dajati nasvete v vinarskih zadevah
- 12) Razširiti njen delokrog v slučaju potreb, na podlagi sklepa občnega zbora tudi sadjarstvo, živinorejo in poljedelstvo, ako zahtevajo to gospodarski, z vinogradništvom združeni interesi.

Število članov zadruge ni bilo omejeno. Član je lahko bila fizična ali pravna oseba, ki se je ukvarjala z vinarstvom, izjemoma pa tudi druge fizične in pravne osebe, če je bilo njihovo članstvo v interesu zadruge.

Načelstvo zadruge je dovoljevalo ali odklanjalo članstvo v zadruzi brez posebne obrazložitve.

Zaveza zadružnikov je bila omejena. Vsak član zadruge je jamčil za obveznost zadruge še z enkratnim zneskom svojih vplačanih deležev.

Zadružni deleži so bili dvojni: glavni delež 5. 000 K (pet tisoč kron) in opravični 50 K (petdeset kron). Vsak član je moral imeti vsaj en delež, z dovoljenjem načelstva zadruge pa jih je lahko imel tudi več. Deleži so se obrestovali po 3 %.

Zadruga je v skladu s Pravili morala oblikovati rezervni sklad v višini polovičnega zneska vplačanih zadružnih deležev. Če bi tako oblikovani rezervni sklad presegel določeno višino, se je po sklepu občnega zbora lahko oblikoval poseben rezervni sklad, za pokrivanje določene vrste izgub.

Načelstvo zadruge je bilo pooblaščen, da poskrbi za finančno poslovanje zadruge. Manjkajoča sredstva so se lahko zagotovila s posojili, vendar le v obsegu, ki ga je določil občni zbor.

Čisti dobiček, ki bi ga ustvarila zadruga, se je moral uporabiti za naslednje namene:²

- 1) Najprej se mora rezervnemu zakladu dodeliti 15 %, dokler ne doseže določene višine polovične vrednosti vplačanih zadružnih deležev.
- 2) Od ostalega zneska čistega dobička se po dotaciji rezervnega zaklada določijo obresti za članske deleže. Če občni zbor glede višine obrestovanja deležev nič ne sklene, se obrestujejo po 3 %.
- 3) Morebitni preostanek se po sklepu občnega zbora porabi ali za rezervni sklad, ali pa za ustanovitev ali pomnožitev rezervnih skladov ali pa za nagrade in dobrodelne namene.³

Bilančno ugotovljene izgube so se, po sklepu občnega zbora, pokrivalo najprej iz rezervnega zaklada, po izčrpanju rezervnega zaklada pa s sorazmernimi odpisi od vseh deležev zadružnikov. Odpisane deleže so morali zadružniki zopet doplačati.

Pritegnitev zadružnikov nad zneskom deležev se je smela izvršiti edino v slučaju stečaja ali likvidacije zadruge.⁴

Uradne objave je zadruga objavljala v listu "Kmetovalec" v Ljubljani in v "Slovenskem gospodarju" v Mariboru. Poleg tega pa je zadruga svoja oznanila razglašala tudi na krajevno običajen način.

Pravila zadruge so določala naslednje organe :

- 4) načelstvo
- 5) nadzorstvo
- 6) občni zbor

Načelstvo (upravni odbor) so sestavljali načelnik, njegov namestnik in trije odborniki. Volil jih je občni zbor izmed zadružnikov, za obdobje treh let.

Poslovna doba načelstva je prenehala, razen v slučaju odstavitve, koncem onega občnega zbora, ki sklepa o računskem zaključku zadnje poslovne dobe.

V slučaju stalnega zadržka ali smrti posameznega člana načelstva, se mora načelstvo po sklepu skupne seje načelstva in nadzorstva nadopolniti do prvega prihodnjega občnega zbora.⁵

Načelstvo je opravljalo in izpolnjevalo zadružne posle in zastopalo zadrugo sodno in izvensodno.

V delokrog načelstva so spadale vse zadeve, ki niso bile v pristojnosti nadzorstva ali občnega zbora. Načelstvo se je moralo v poslovanju ravnati po določbah zadružnega zakona, zadružnih pravilih in

³ Pravila Vinarske zadruge

⁴ Pravila Vinarske zadruge

⁵ Pravila Vinarske zadruge.

² Pravila Vinarske zadruge

vseh pravilno sprejetih sklepov občnega zbora.

Načelstvo je imelo pravico imenovati zadružne uradnike in jim določati plačo. Prav tako je imelo pooblastilo za nastavljanje zaupnikov zadružnega vodstva, ki so pomagali pri poslovanju zadruga s člani in naročniki raznih del.

Nadzorstvo so sestavljali trije člani, ki so bili izvoljeni na občnem zboru in sicer izmed zadružnikov za obdobje enega leta.

Načelstvo zadruga je potrebovalo soglasje nadzorstva v naslednjih primerih:

- pri nakupu nepremičnin
- pri ustanavljanju zadružnih skladišč, obratovalnic in podružnic zunaj sedeža zadruga
- pri izključevanju članov
- pri dopolnjevanju načelstva v primeru odstopa ali zadržka katerega od članov

Zadružniki so svoje članske pravice uresničevali na občnih zborih, ki so bili redni in izredni. Redni občni zbor je moral biti sklican vsako leto najpozneje do 31. decembra. Vsak član je imel na občnem zboru toliko glasov, kolikor je imel glavnih deležev, člani z opravnimi deleži pa so lahko glasovali le pri volitvah nadzorstva.

V paragrafu 34 Pravil zadruga je bilo določeno, da se čisto premoženje v primeru likvidacije razdeli in sicer polovica šoli Sv. Bolfenka pri Središču, druga polovica pa revežem župnije Sv. Bolfenk na Kogu.

Člani prvega načelstva, izvoljeni na občnem zboru 1. julija 1921, so bili:

- 1) Robert Košar – vinogradnik, Sv. Bolfenk - načelnik
- 2) Jože Tomažič – župan Vuzmetincev - namestnik
- 3) Josip Breznik – vinogradnik, Kog - odbornik
- 4) Filip Pokrivač – posestnik, Jastrebeci - odbornik
- 5) Jakob Ozmec – posestnik, Vinski vrh - odbornik.

Število članov načelstva se je po sklepu občnih zborov večkrat spreminjalo od 5 na 7 in zopet na pet.

* * * * *

Septembra 1921. leta, takoj po vpisu v sodni register, je načelstvo zadruga sklenilo pogodbo z Martinom Rakušo posestnikom iz Obreža. S pogodbo je bila ustanovljena Centralna založna klet.

Pogodba je ohranjena v originalnem rokopisu in je imela naslednjo vsebino:

POGODBA

Sklenjena med Vinarsko zadrugo "Ljutomerčan" in g.

Martinom Rakušom, posestnikom v Obrežu, dne 1. septembra 1921

A

Gosp. Rakuša predaje svojo klet v hiši št. 86 obč. Obrež – Grabe Vin. zadrugi "Ljutomerčan" v najem in to za dobo deset let, glede katere se obe stranki odrečeta pravici odpovedi; - izvzemši slučaj likvidacije zadruga.

G. Rakuša prevzame dolžnost ohraniti zidne stene in okna v dobrem stanju in skrbeti za močna vrata.

G. Rakuši se zjamči pravica, da hrani svoje vino in krompir – slednjega nevidljivo v ograjenem kotu v isti kleti.

B

Ves fundus instructus v kleti – vštveši gantarje – nabavi zadruga sama, to je torej last zadruga.

Njegovo stanje bo razvidno iz vsakokratnega inventarja.

C

Kot član zadruga prepušča g. Rakuša svojo klet v zadružne svrhe brezplačno.

Honorar za kletarskega nadzornika – ako bi bil g. Rakuša izvoljen – odmerjal bo se za vsako leto posebej.

Za poslovno leto 1921/22 določi se sledeče: Kletarskemu nadzorniku pripada kot nagrada za njegov trud za vsaki v zadr. kleti možen liter vina znesek 20 (dvajset vinarjev).

Za nakup vina določa se za klet. nadzornika 25 (dvajset pet vinarjev).

D

G. Rakuša dovoljuje za isto dobo 10 let, da postavi zadruga na njegovi arli za hišo delavnico za zadr. sodarja: kot odškodnino 200K (dvesto kron).

E

V slučaju razdružitve in likvidacije zadruga se zagotavlja gospodu Mart. Rakuši, da v tem trenutku preidejo zadružni gantarji v kleti in delavnica za hišo v njegovo nemoteno last.

Sledi žig zadruga in podpisi z datumom 26. marec 1922(?)

Josip Breznik

Robert Košar

Rakuša

in nečitljiv podpis

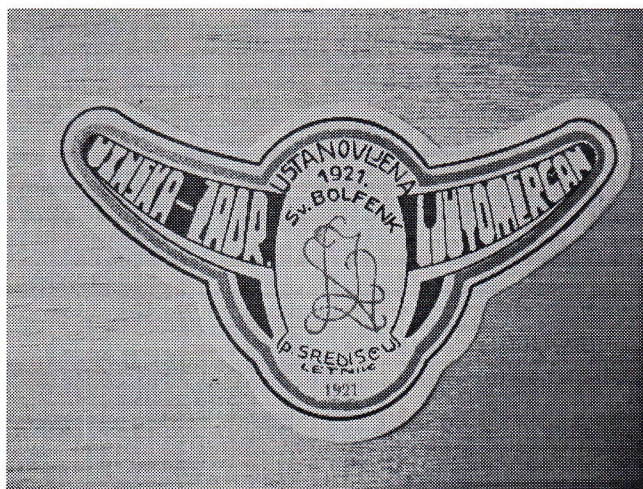
Jos. Tomažič

Jakob Ozmec

Filip Pokrivač

V kleti, ki je poslovala 11 let, je bil prva štiri leta redno zaposlen sodar. Za preostali čas so najeli sodarskega pomočnika, ki je delal le po potrebi, in za to dobil od vsakega prodanega litra 5 par. Toliko so priznavali tudi stroškov vinogradnikom za dovoz mošta v klet ter kleti za prevoz vina za železniško postajo Središče, od koder je vino potovalo h kupcem. Največ jih je bilo iz Ljubljane in okolice. Kupci so v klet prihajali osebno, ko so si zaupali, pa so vino naročali na osnovi poslanih vzorcev.

Klet je občasno pripravila tudi vinske sejme. Najuspešnejši je bil 1925. leta, saj so na njem prodali 8 vagonov vina, po ceni od 8 do 12 din za liter. Najboljši odjemalci so bili gostilničarji Košar, Bricelj in Zupančič iz Ljubljane. Veliko tega vina so popili tudi gostje ljubljanskega hotela Slon, saj je njegov oskrbnik Mastnak letno kupoval 10 do 20 tisoč litrov iz te kleti. Dobri kupci so bili Alojz Mihelčič, gostilničar iz Celja, Avgust Dolinšek iz Hrastnika za tamkajšnji gostilni Roš in Sokolski dom, vino so pošiljali tudi v Rogaško Slatino in v Čakovec na Hrvaško, večje količine so tudi pokupili domači kupci, dostavljali so jim ga peš ali s kolesom na dom.

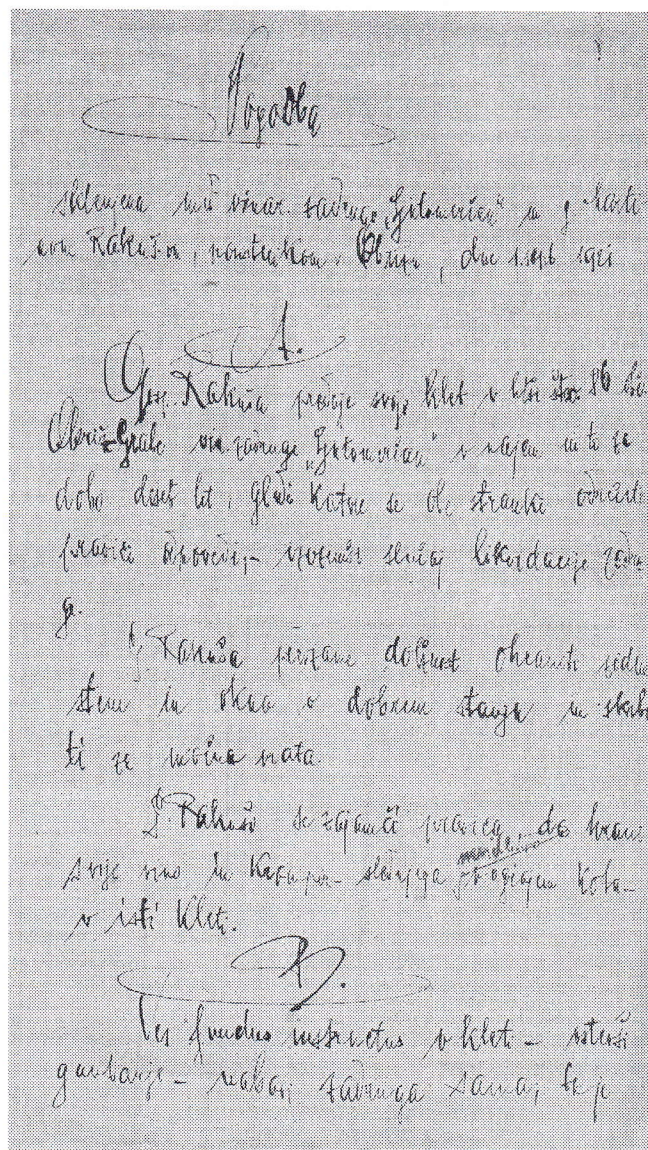
Etiketa vratu steklenice natisnjene ob ustanovitvi Zadruga. (Hrani: Jože Rakuša, Ormož)

O Vinarski zadrugi "Ljutomerčan" so poročali tudi drugi takratni časopisi, kot so Slovenski gospodar, Naše gorice in Kmetovalec.⁶

Klet je imela tudi svoj železni pečat z monogramom, ki je bil odtisnjen na vseh njenih vinskih sodih ter na manjših vinskih etiketah, ki so jih lepili na vrat butelj.⁶

⁶ Jože Rakuša : Vinarska zadruga "Ljutomerčan", Sv. Bolfenk pri Središču 1921-1932 – Zgodovinski zapisi, Zgodovinsko društvo Ormož, letnik I (2004), št. 1.

Pogodba med Martinom Rakušo in Vinarsko zadrugo "Ljutomerčan."

V letu 1926 je bilo število članov načelstva bilo povečano na 7 in so ga sestavljali:⁷

- Robert Košar – posestnik in publicist s Koga
- Jožef Tomažič – posestnik iz Vuzmetincev
- Jožef Breznik – davkar v pokoju s Koga
- Martin Rakuša – posestnik iz Obreža
- Jožef Munda – posestnik iz Vodrancev
- Jakob Ozmec - posestnik z Vinskega vrha
- Filip Pokrivač – posestnik iz Jastrebecv

Člani nadzorstva so bili:

- Dr. Mato Vargazon – posestnik z Vinskega vrha, pozneje se je preselil v Gornjo Radgono
- Rudolf Lukačič – posestnik iz Središča

⁷ Zapisnik 4. rednega občnega zbora, z dne 26. junija 1926.

Pogodba med Martinom Rakušo in Vinarsko zadrugo
"Ljutomerčan - nadaljevanje.

- Franc Planinc – župnik pri Sv. Bolfenku (umrl 1927), ki ga je po sklepu občnega zбора v letu 1926 nasledil Karol Guček, kaplan iz Središča.

Leta 1926 je prišlo tudi do prve večje spremembe Pravil zadruga. Na četrtem rednem občnem zboru, ki je bil 26. junija 1926 ob 14. uri pri Martinu Rakuši v Obrežu so izglasovali naslednje pomembnejše spremembe:⁸

- črta se obrestovanje deležev po 3 % obrestni meri in se določi, da obrestna mera ne more biti višja kakor obresti za hranilne vloge pri kreditni zadrugi.
- - dividende na deleže so izključene.
- rezervni sklad se v nobenem primeru ne more deliti med zadružnike
- čisti dobiček se ne more deliti zadružnikom
- načelstvo se sestoji iz načelnika, njegovega namestnika in petih odbornikov. Voli jih občni zbor.
- člani načelstva za svoje delo "ne dobivajo nikakvih tantijem"
- člani nadzorstva ne prejemajo za svoje poslovanje "nobenih tantijem"
- na občnem zboru ima vsak zadružnik z glavnimi deleži za vsak delež deset glasov.
- Zadružniki z opravnimi deleži imajo toliko glasov, kolikor imajo opravnih deležev, vendar ne več kakor pet glasov.

Število članstva se med poslovanjem zadruga od ustanovitve do likvidacije ni bistveno spreminjalo. Točnih podatkov v arhivih ni mogoče najti, ker so se evidence o članstvu - članski imenik - vodile zelo površno.

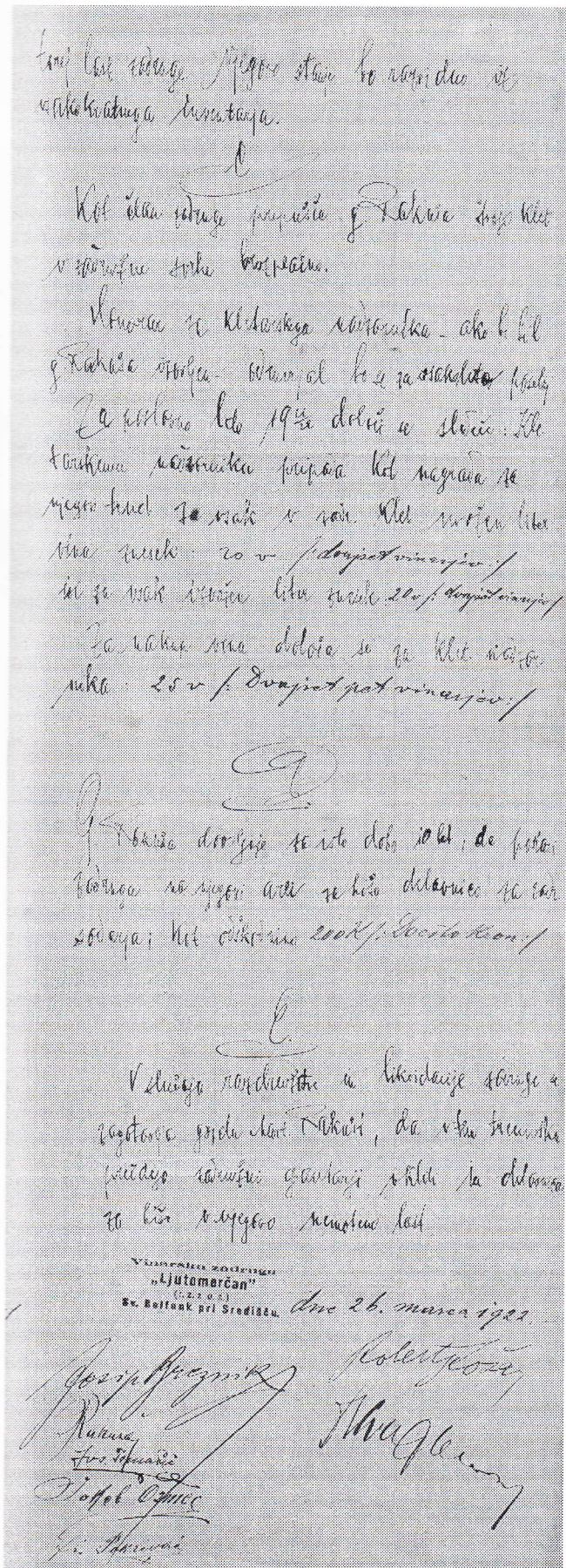
Največkrat omenjen podatek govori o 70 do 80 članih zadruga. Zadnji uradni podatek iz leta 1931 govori o tem, da je bilo tega leta v deležni knjigi vpisanih 76 članov. Od teh je 21 članov imelo vpisanih 58 glavnih deležev po 1250 din, preostali člani – njih 55 pa je imelo vpisanih 260 opravnih deležev po 12, 50 din.

Na občnem zboru, ki je bil 25. marca 1931, je bil sprejet predlog, da se število članov načelstva ponovno zmanjša na 5.

Izvoljeni so bili:

- Robert Košar - načelnik - Sv. Bolfenk
- Martin Rakuša - odbornik - Obrež
- Filip Pokrivač - odbornik - Jastrepci
- Jaka Škorjanec - odbornik - Središče

⁸ Zapisnik občnega zboru.

➤ Jakob Dogša - odbornik – Obrež.

V nadzorstvo so bili izvoljeni:

- Anton Tkalec - Obrež⁹
- Janko Štamberger - Središče
- Jožef Erjavec - Vodranci

Zaradi tega, ker sklepi občnega zbora in izglasovane spremembe niso bile prijavljene v zadružni register, prav tako pa ne izbrisi prejšnjih članov, je to pozneje, v postopku likvidacije zadruge, predstavljalo precejšnjo zmedo in pravni problem.

Poslovanje zadruge od leta 1921 do 1931 je bilo zelo površno in nedokumentirano, za kar je bil v največji meri odgovoren Robert Košar. Članski imenik se ni vodil ažurno, prav tako ne knjiga deležnikov in ostala dokumentacija.

Načelstvo zadruge je večkrat prekoračilo svoja pooblastila in pristojnosti in je sprejemalo sklepe, ki so bili v pristojnosti občnega zbora.

Tako je zadruga za normalno poslovanje najemala posojila brez tega, da bi občni zbor določil višino, do katere se zadruga sme zadolžiti.

Posojila je zadruga dobivala od domače Kmečke hranilnice in posojilnice, od Kmečke hranilnice iz Središča in od Zadružne zveze Slovenije v Ljubljani. Manjše zneske sta zadrugi posojala tudi načelnik Košar in odbornik Rakuša.

Oktobra 1929 je znašal dolg zadruge Zadružni zvezi 17. 712 din, pri Kmečki hranilnici in posojilnici Sv. Bolfenk je dolg znašal 91. 888, 75 din, pri središki hranilnici pa 33. 340 din.

⁹ Anton Tkalec (roj. 25. 5. 1896) je bil posestniški sin v Obrežu in prvi načelnik Vinske in sadjarske zadruge v Središču ob Dravi, ki je bila ustanovljena 20. 11. 1932. Zadruga je poslovala do leta 1939.

Vseskozi aktiven na družbenem in gospodarskem področju je po prihodu s fronte stopil v vrste Maistrovih borcev. Deloval je v 87. in 45. mariborskem pešpolku. Med obema vojnana je bil tudi nekaj časa starosta središkega Sokola. Kot starosta Sokola je šel zagovarjat v Čakovec bodoče središke učiteljische - sokole, ki so bili osumljeni branja in razširjanja komunistične literature. Med drugo svet. vojno je sodeloval in pomagal odporiškemu gibanju v okolici Koga in Središča. Bil je bližnji sodelavec prof. Jožeta Kerenčiča. Ob ustanovitvi KO OF, decembra 1944, je bil imenovan za referenta za gospodarstvo. Kmalu po vojni pa je bil delegat republiškega ministrstva za finance v Ljubljani. Sodeloval je v UO Naproze in NO Vinarske zadruge Ormož ter v Kmetijski zadrugi Obrež in Središče in ustanovni član LD Obrež. (Vir: Fr. Krnjak).

Dne 24. oktobra 1929 je bil pri Zadružni zvezi najet nov kredit v višini 160. 000 din. Ta kredit naj bi zadruga, po izjavah nekaterih članov načelstva, najela samo zato, da bi poravnala dražje kredite pri obeh hranilnicah.

Načelnik Košar in kletar Rakuša sta to zanikala in najetje kredita obrazložila s potrebami za nakup mošta in šele potem, če bi kaj ostalo, za odplačilo dolgov pri obeh posojilnicah.

V revizijskem poročilu je zapisano, da je bil s tem kreditom poravnani dolg pri središki posojilnici, preostanek pa je bil uporabljen za nakup mošta.

Zadruga v tem času ni mogla več vračati dolgov iz rednega poslovanja. Edino Kmečki hranilnici in posojilnici Sv. Bolfenk je zadruga v času od 31. novembra 1930 dalje, iz izkupička za vino, vrnila 37. 300 din in na račun obresti še 3. 500 din.

Zadruga ni mogla Zadružni zvezi odplačati niti dinarja posojila.

Prodaja vina je običajno potekala na kredit. Izterjevanje terjatev na blagu je odbor prepustil načelniku.

Terjatve do kupcev so bile naslednje :

➤ 30. 9. 1925	278. 468, 31 din,
➤ 30. 9. 1926	197. 058, 74 din,
➤ 30. 9. 1927	277. 092, 00 din,
➤ 30. 9. 1928	232. 665, 12 din,
➤ 30. 9. 1929	139. 963, 60 din,
➤ 30. 9. 1930	257. 761, 58 din,
➤ 30. 9. 1931	208. 119, 83 din.

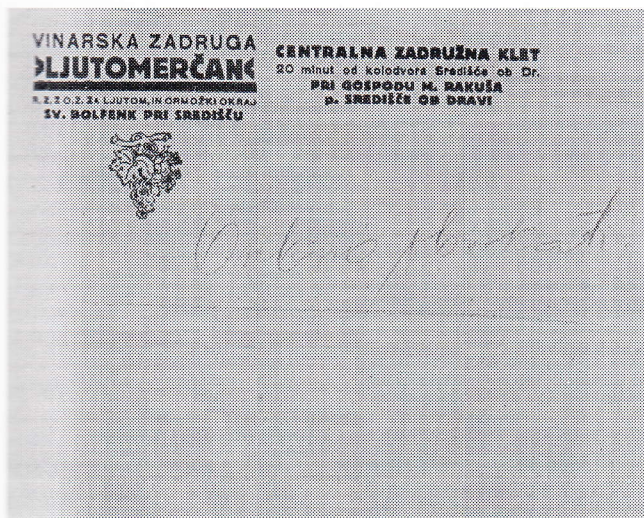
Terjatvam so se pripisovale 10 % obresti, ki jih le malokdo plačal. Precej terjatev je bilo starih že od 5 – 7 let, vendar se z njimi ni nihče ukvarjal.

Terjatev, starih več kot 3 leta, za katere ni bilo od dolžnikov nobenega priznanja, da dolg res obstoji in da so ga pripravljeni kdaj plačati, je bilo 32, v skupnem znesku 126. 521, 58 din, nekaj terjatev je bilo neizterljivih, zato ker dolžniki niso imeli nobenega premoženja.

Med največjimi dolžniki so bili:

➤ Marija Toplak, Celje	22. 276 din
➤ Tini Vodišek, Zagorje	21. 104 din
➤ Anton Reberšek, Celje	18. 948 din
➤ Feliks Horvat, Mala Subotica	15. 227 din
➤ Marija Trstenjak, Obrež	14. 805 din
➤ Danimir Pačnik, Laško	12. 811 din

➤ Robert Košar, Sv. Bolfenk	11. 198 din
➤ Pavla Podbregar, Ljubljana	11. 023 din
➤ Milan Mišič, Beograd	9. 159 din
➤ Ivan Colanti, Rogaška Slatina	7. 250 din
➤ Ema Petrič, Prevalje	7. 212 din.

Pisemska ovojnica z lastnim logotipom.

Ostale terjatve so se gibale od šest tisoč dinarjev do 1. 106 din. V opombah seznama terjatev je zapisano, da je večina teh terjatev zastarala, nekateri dolžniki so "izginili", drugi pa niso odgovarjali na opomine.

Režija zadruga je bila glede na obseg prometa visoka, saj so po letih upravni stroški znašali:

➤ leta 1926	52. 662, 23 din,
➤ leta 1927	19. 541, 49 din,
➤ leta 1928	21. 819, 45 din,
➤ leta 1929	22. 754, 66 din,
➤ leta 1930	14. 802, 74 din,
➤ leta 1931	10. 366, 65 din.

Za rabo kleti je zadruga plačevala letno 10. 000 din. Od vsakega kupljenega litra vina je pripadalo kletnemu nadzorniku po 5 par, enako od vsakega prodanega litra vina, tajnica je imela 600 din mesečne plače, ki pa se ji ni redno plačevala, tako da je imela za 2. 000 din terjatve na plači.

Zadrugo so zelo obremenjevale visoke obresti za najete kredite.

Revizijsko poročilo, ki ga je na osnovi revizijskega pregleda v dneh od 8. do 14. oktobra 1931, po nalogu zadružne zveze, opravil revizor Franjo Rakovič, ugotavlja, da knjigovodstvo ne le, da ni odgovarjalo določbam trgovskega prava, ampak je bilo skrajno zanemarjeno. V blagajniškem dnevniku ni bilo od

junija 1931 dalje nobenih vknjižb.

Gotovine zadruga ob reviziji ni imela. V blagajniškem dnevniku je bil ugotovljen saldo 17. 911, 90 din. Za ta znesek je revizor obremenil račun načelnika. Izkazana je bila izguba v znesku 13. 506, 67 din, odpisala pa se je rezerva v računskem zaključku v znesku 30. 000 din in dolg na obrestih deležev v znesku 32. 550 din, tako da je znašala izguba tega poslovnega leta, če bi vse izkazane terjatve bile izterljive, 82. 269, 67 din.

Računska zaključka za poslovni leti 1928/29 in 1929/30 nista podpisana.

Ob reviziji leta 1931 so znašale terjatve po saldakontih 208. 119, 83 din, od te jih je bilo za 140. 683, 82 din čez tri leta starih in neizterljivih.

Zaloge vina ob reviziji so bile naslednje:

- 21. 766 litrov letnika 1928,
- 307 litrov letnika 1929,
- 3. 597 litrov letnika 1930.

Glede na težavne razmere je bilo mogoče računati, da bi se vino lahko prodalo po 1, 50 din, kar bi zneslo 38. 505 din.

Premičnine so predstavljale približno vrednost 15. 000 din.

Tuji deleži so znašali 3. 110, 50 din, od tega 2 deleža Štajerske vinarske zadruga v Mariboru po 1. 000 din, en delež Izvozne zadruga jugoslovanskih vin v Mariboru 1. 000 din, en delež Zadružne zveze 100 din, en delež Kmečke hranilnice in posojilnice v Središču 10 din, en delež Kmečke hranilnice in posojilnice pri Sv. Bolfenku 0, 50 din.

Zadruga z naložbami v tuje deleže ni imela srečne roke. Izvozna zadruga jugoslovanskih vin je leta 1932 šla v konkurz, tako da je zadrugi propadel delež v višini 1. 000 din.

Pri Poštni hranilnici je dobroimetje zadruga znašalo 154. 097 din.

Dolgove je imela zadruga pri Zadružni zvezi v znesku 180. 764 din, pri Kmečki hranilnici in posojilnici pri Sv. Bolfenku 58. 073, 10 din, na vinu in raznih izposojilih 48. 672, 92 din.

Deleži članov so znašali 77. 212, 50 din.

Po teh podatkih bi pasiva presegala aktivo za 240. 516, 14 din.

Znesek 100. 000 din izgube je nastal kot posledica padca vinskih cen, preostanek pa na račun skrajne malomarnosti pri poslovanju. Tudi pri zgubi zaradi padca vinskih cen vodstvo ni bilo brez vsake krivde, ker bi se vino dalo še bolje prodati.

* * *

Težavno situacijo v zvezi s prodajo vina kaže pisno dopisovanje Roberta Košarja in Zadružne zveze, za katero je ponudbo pisal dr. J. Basaj:

ZADRUŽNA ZVEZA V LJUBLJANI 24. 10. 1929

Veledenjeni gospod predsednik!

Dovoljujem si obrniti se na vas osebno kot zastopnik Centralne vinarne v zadevi nakupa vina. 21. oktobra vas je obiskal naš ravnatelj Levičar radi nakupa mošta od vaše zadruga "Ljutomerčan". Kot vam je bil že tam pojasnil, bi za naše potrebe najbolj odgovarjal 20 % mešani ljutomerski mošt od združnikov, katerega pa vi držite po din 8, 50.

Za nas, ki smo tudi združno podjetje in pa sami vinski trgovec, bi kupčija prišla v poštev le, ako nam morete približno 80 hl tega mošta prepustiti po maksimalni ceni din 8 fco kolodvor Središče.

Kot rečeno se morate vi ozirati na to, da smo veletrgovec z režijo, katero moramo pokriti in zato ne moremo vina plačevati po ceni, po kakršni ga prodajate gostilničarjem. To morate gotovo vpoštovati.

Privatni trgovci, zlasti g. Vuk nam nudi enak 20 % ljutomerski mošt po din 7, 75. Zanesemo se na tem oziru na Vuka, da nam je pri prvi partiji dobro postregel, ker bi postal rad naš stalni dobavitelj.

Ne glede na tako ponudbo pa želimo kot združna ustanova, katere vse delnice do poslednje so v rokah Vzajemne posojilnice poslovati z vami kot zadrugo in smo radi tega tudi pripravljeni plačati po litru din 0, 25 dražje kot privatnemu trgovcu.

Vpoštevajte prosim tudi to, da smo odjemalec celega vagona in kar je pri tako veliki množini posebno važno, smo takojšen plačnik in soliden plačnik, tako da morate pri nas na vsak način odbiti oni del pribitka, ki ga sicer pri cenah kalkulirate za dubioza.

Če bi napravili to kupčijo in bi nam vi kot združnemu velepodjetju in kot veletrgovcu napravili posebno ceno, bi se tudi pozneje za naročila z zaupanjem obračali na vašo zadrugo.

Prevzeli bi blago v teku kakih 14 dni. Prav lepo vas prosim, gospod predsednik, da na podlagi gornjih razlogov pravilno presojate položaj in nas ne siliti privatnemu trgovcu, ko nam je resna volja delati z združnim podjetjem.

Pričakujem vašega odgovora in vas prisrčno pozdravljam.

Podpis: Basaj

P. S. Radi občnega zbora Kmetijske družbe imam pa sedaj tožbo od nekega Kukeca

* * *

Na dopis je 27. oktobra 1929 odgovoril Robert Košar
Veledenjeni gospod ravnatelj!

Prisrčna hvala za vaš cenjeni dopis z dne 25. t. m. Natančno sem preračunal, koliko nas stane združni mošt, ki smo ga prevzemali po 7-8 din. Prosečno nam pride na 7, 25 in če še računamo stroške in da nam ostane še precej droži, ker se vino odvzame šele čez 14 dni, nam pride približno na 7, 65 – 7, 70 din. Zato nam je zelo žal, da ga po 8, 00 din žali bog ne moremo dati, posebno ker bi nam ostalo še nad 250 hl lanskega vina in bi ostali skoraj brez novega. Zagorskih vin, ki so bila po 5, 50 do 6, 00 din pa nimamo. Zato mi žal, zelo žal, da se za letos še ne moremo najti in prosim vljudno, da nam vkljub temu ohranite vašo cenjeno naklonjenost.

Za slučaj pa, da bi hoteli kupiti od mene kot producenta, vam ponudimo okrog 90 hl (v enem sodu) večinoma šipona po 8, 00 din za fco kolodvor Središče. Za slučaj pa da bi hoteli odvzeti dva vagona (okrog 160 do 180 hl) pa bi ga pustil na 7, 75 din, ker se mi pri veliki partiji tudi zmanjšajo stroški.

V pričakovanju vašega cenjenega odgovora, beležim z Bog živi, vam udani

Sv. Bolfenk pri Središču, dne 27. 10. 1929

P. S. Glede tožbe se jim bo še vse z % povrnilo, ker božji mlini meljejo počasi a sigurno.

P. S. Prosil bi, da me kdo poseti, da vina pokuša in pregleda. V petek zjutraj odidem in me ne bo doma do četrta.

Pozdrav

Košar

Vinska kupčija je skoraj popolnoma zastala. V času od oktobra 1931 do februarja 1932 je bilo prodanih samo 259 litrov vina. Ker zadruga praktično ni imela nobenih dohodkov, tudi svojih obveznosti ni mogla izpolniti.

Kmečka hranilnica in posojilnica pri Sv. Bolfenku je vložila tožbo za svojo terjatev, en upnik je poslal zadrugi več opominov preko odvetnika.

Kredit, ki ga je zadruga dobila od Zadružne zveze v Ljubljani, bi moral biti poravnana že do konca leta 1930.

* * *

Dne 30. septembra 1931 je bilo finančno stanje zadruga naslednje:

Aktiva	din	Pasiva	din
Gotovina	364,04	Deleži članov	70.850. -
Zaloga vina /25.670 l A din 1, 50)	38.505.-	Dolg pri Kmečki hranilnici in posojilnici Sv. Bolfenk	57.222. -
Terjatve na vinu	104.774,73	Dolg na obrestih tega izposojila	851,10
Premični inventar	15.000.-	Tekoči račun z Zvezo	180.764.-
Tuji deleži	3.110,50	Razni drugi dolgovi	30.714,12
Poštna hranilnica	154,87		
Posojilo T. D.	1.000. -		
Izguba l. 1929/1930 po odbitku rezerve	13.458,19		
Izguba	164.051,89		
	340.401,22		340.401,22

V tej bilanci je izkazanih 20 terjatev, ki jih je načelstvo imelo za popolnoma varne in za katere je bilo pozneje 4.078,50 din tudi že plačanih.

Nezanesljivih, v bilanci neupoštevanih terjatev, je bilo 22 v skupnem znesku 107.225,41din.

Glede teh terjatev je načelnik zadruga Robert Košar na skupni seji načelstva in nadzorstva, ob sklepu revizije, izjavil, da prevzame zanje polno garancijo.

V zapisniku skupne seje, ki je bila 12. 10. 1931 v prostorih Martina Rakuša, je zapisano, da so bili na seji od načelstva zadruga Košar, Rakuša, Dogša in Škorjanec, od nadzorstva pa Tkalec, Štamberger in Erjavec. Na seji je bil tudi združni revizor Rakovič.

Načelnik Košar je predlagal, "da naj se dolgovi, ki se

vsled njegovega mlačnega postopanja pri izterjevanju sedaj ne dajo več izterjati, oziroma so zapadli, pridejo kot terjatev zadruga na njegov račun, koji se intabulira na njegovo posestvo". Predlog je bil sprejet. Košar je ob tem še izjavil, "da ne bode dal nobene druge intabulacije pred intabulacijo zadruga z današnjim dnevom"

Martin Rakuša je oba organa obvestil, da je na zalogi še 25. 670 litrov vina.

Zapisnik so podpisali vsi prisotni člani načelstva in nadzorstva.

* * * * *

Na dan 15. februar 1932 je revizor sestavil naslednjo bilanco:

Aktiva	din	Pasiva	Din
Zaloga vina (25.170 l A din 1, 50)	37.755.-	Dolg pri Zadržni zvezi	187.705.-
Terjatve	100.696,23	Dolg pri Kmečki hranilnici in posojilnici Sv. Bolfenk	60.008,10
Gotovina	2.535,39	Razni upniki	28.964,12
Premični inventar	15.000.-	Deleži članov	69.600.-
Poštna hranilnica	154,87		
Tuji deleži	3.110,50		
Posojilo T. D.	1.000.-		
Zguba prejšnjih let	177.510,08		
Zguba v času od 1. 10. 1931 do 15. 2. 1932	8.515,15		
	346.277,22		346.277,22

Revizorjeve ugotovitve so bile, "da je za posojilo T. D. odgovoren načelnik, da so nezanesljive terjatve še

vedno iste kot so bile ob zaključku poslovnega leta 1930/31. Izguba v znesku 186. 025, 23 din bi se lahko

deloma pokrila z načelnikovo garancijo za izterljivost ne samo v bilanci izkazanih, ampak tudi v bilanci neizkazanih terjatev v znesku 107. 225, 42 din in z odpisom deležev v znesku din 69. 600.

Ostalo bi še nepokritih 9. 199, 81din, seveda pod pogojem, da bi se vino po 1, 50 din takoj prodalo.

Čim dalje pa se bo likvidacija zavlačevala, tem večja bo zguba radi naraščanja obresti. Za dosedanje zgube je pač v prvi vrsti odgovoren načelnik, ker ni skrbel za redno knjigovodstvo, ne za pravočasno plačevanje terjatev, ne za pravočasno prodajo vina in ker tudi ni odbora o stanju zadruge točno informiral. Posle, ki jih je vodil kletni nadzornik odbornik Rakuša, sem našel v lepem redu".

* * * * *

III. Likvidacija zadruge

Vinarska zadruga "Ljutomerčan" r. z. z. n. j. Sv. Bolfenk pri Središču je do konca leta 1931 zašla v takšne težave in izgube, da je po sklepu občnega zbora, ki je bil 24. julija 1932, objavila postopek likvidacije.

V združnem registru je dne 18. avgusta 1932 vpisana razdružitev zadruge in njena likvidacija z naslednjo vsebino:¹

"V združnem registru firm 786/32-Zadr. II 86/11 se pri firmi Vinarska zadruga "Ljutomerčan" r. z. z. n. j. Sv. Bolfenk pri Središču ob Dravi po sklepu občnega zbora z dne 24. 7. 1932 vpiše likvidacijska firma: VINARSKA ZADRUGA "LJUTOMERČAN", registrirana zadruga z omejeno zavezo za ljutomerski in ormoški okraj v likvidaciji.

Za likvidatorje se določijo:

- 1) Tkalec Anton – posestnik iz Obreža
- 2) Štamberger Janko – posestnik iz Središča
- 3) Šala Franc – posestnik iz Obreža

Likvidatorji skupno podpisujejo za likvidacijsko firmo. Upniki se pozivajo, da svoje terjatve prijavijo likvidacijski firmi v Obrežu, pošta Središče ob Dravi do 1. oktobra 1932.²

¹ Po avstrijskem Državnem zakoniku iz leta 1873 in poznejšem "Zakonu o pridobitnih in gospodarskih društvih ali tovarištvih", ki je zadruge izvzel iz splošnega avstrijskega zakona o društvih, je bilo mogoče zadruge razdružiti in likvidirati. Razdružila se je zadruga v primeru, če ji je potekel rok, če se je za to odločila sama ali, če njeni člani niso več videli smisla v njenem obstoju ali če je prišla v stečaj (konkurz).

² Poziv je bil objavljen v "Službenem listu Kraljevske banske uprave Dravske banovine"

Okrožno kot trgovsko sodišče v Mariboru odd. IV dne 18. avgusta 1932

Sklep o razglasitvi likvidacije je bil objavljen v Kmetovalcu št. 13 in 14, dne 15. julija 1932.

Zadruga ob likvidaciji ni imela nobenega inventarja in nobenih strojev.

Zadnja bilanca za poslovni leti 1938 – 1939 je pokazala 389. 040, 58 din izgube. Največja upnika sta bila Zadružna zveza v Ljubljani za 285. 692 din (z valuto 30. 9. 1939) in Kmečka hranilnica in posojilnica Sv. Bolfenk za znesek 74. 133 din.

Postopek likvidacije je trajal izjemno dolgo. Največji problem v postopku likvidacije je bil v tem, da so kot poroki nastopali bivši člani načelstva zadruge in člani nadzorstvenega organa. Mnogi med njimi so med likvidacijo umrli, drugi pa so se na vse načine poskušali rešiti obveznosti.

Poroki so bili:

Robert in Ivana Košar, Kog

Jože Breznik, Kog

Jožef in Ana Munda, Vodranci

Dr. Matej Vargazon, Gornja Radgona

Filip Pokrivač, Jastrebeci

Jakob Ozmec, Vinski vrh

Josip Tomažič, Vuzmetinci

Franc Planinc, župnik

Rudolf Lukačič, Središče.

Kot zanimivost navajam, da je bil Breznik istočasno tajnik Kmečke hranilnice in posojilnice Sv. Bolfenk, ki je zadrugo tožila za vrnitev kreditov.

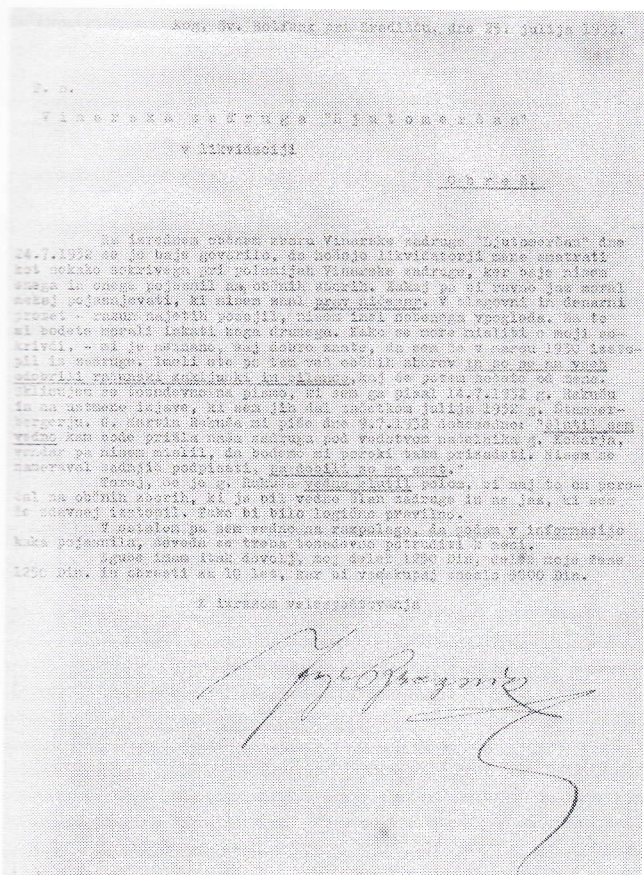
Likvidatorji so se z veliko vnemo lotili dela. Pričeli so sistematično ugotavljati višino terjatev zadruge in pošiljati opomine za izterjavo.

Ker so bili opomini v večini primerov brezuspešni, so osebno obiskali vse dolžnike. Ugotovili so, da so terjatve za približno 170. 000 din praktično neizterljive. Krivda za takšno stanje je bila v neodgovornem delu načelstva, ki ni pravočasno zahtevalo plačila računov za prodano vino.

Likvidatorji so izterjali vse tiste dolžnike, ki so bili plačilno sposobni, omogočili so jim obročno odplačilo.

Zaloge vina iz let 1928 in 1929 so uspeli prodati že v letu 1932, in sicer po 1, 25 din za liter. Cene 1, 50 din, kot so bile zaloge ovrednotene v bilanci, ni bilo mogoče doseči zaradi čedalje večje vinske krize in tudi zaradi dejstva, da sta bila letnika 1931 in 1932

izjemno dobra, tako da posebnega zanimanja za staro vino ni bilo.

Breznikovo pismo, ki opozarja likvidatorje Zadruge, da pri polomu Zadruge nima nič zraven.

Osmega oktobra 1932 je bila organizirana javna dražba sodov in ostalega kletnega inventarja. Na dražbi je bil uspešen Konzorcij za ustanovitev nove vinarske zadruge, ki je ponudil 20. 200 din.

Likvidatorji so na vse načine poskušali, da bi bil postopek likvidacije čim krajši in izterjava čim uspešnejša.

Tako so 12. oktobra 1932 sklicali sestanek porokov, da bi se z njimi dogovorili o načinu pokrivanja obveznosti, še prej (26. septembra) pa je bil sestanek zadrušnikov.

Enaindvajsetega januarja 1933 so se sestali skupaj poroki in upniki, 12. februarja 1933 pa stari člani načelstva in nadzorstva zadruge.

Na vseh srečanjih so obravnavali vprašanja, ki so bila povezana z likvidacijo in s pokrivanjem izgube.

Februarja 1933 so likvidatorji poslali vsem zadnjim članom načelstva in nadzorstva pred objavo likvidacije dopis z naslednjo vsebino:

Obrež, dne 17. februarja 1935

Gospod

Izvršujoč sklepe občnega zbora podpisane zadruge z dne 12. 2. 1935 ter s pozivom Zadružne zveze v Ljubljani, vas tem potom vljudno obveščamo, da je soglasno ugotovljeno, da so odgovorni za zgube pri Vinarski zadrugi Ljutomerčan vsi člani načelstva in nadzorstva, ki so fungirali od leta 1928, ko se je ugotovila zguba, ter zahteva Z. Z., da se uvede proti istim odškodninska tožba.

Naknadno nas obvešča Z. Z., da je možna rešitev brez odškodninske tožbe, ako dajo krivci obvezne izjave, da bodo prispevali k kritju zgube določen znesek, dajo menice s poroštvom, ali dovolijo vknjizbo.

V ta namen in z ozirom na dejstvo, da zguba vsled obresti stalno narašča, vas vljudno pozivamo, da se po soglasnem sklepu občnega zbora izjavite do 1. marca t. l., če pristanete na sporazumno poravnavo zgube, ker se v nasprotnem slučaju mora zadeva izročiti sodišču.

Odnosno na sklep občnega zbora prihajajo v poštev kot bivši člani načelstva in nadzorstva in poroki sledeči g. : Robert Košar, Jože Breznik, Jožef Tomažič, Jakob Ozmec, Josip Lovrec, Filip Pokrivač, Martin Rakuša, Dr. Mato Vargazon in Jožef Munda.

Z odličnim spoštovanjem

Neplačano jamstvo na deleže Vinarske zadruge "Ljutomerčan" – plačljivo glasom sklepa občnega zbora z dne 12. februarja 1933 (za glavne deleže do 31. maja, za opravilne do 31. marca 1933)³

Tek. št.	Ime in priimek	Kraj	Glavni deleži	Opravilni deleži	Znesek opr. deleža	Znesek gl. deleža
1	Košar Robert	Kog, Sv. Bolfenk	20		1.250. -	25.000. -
8	Rubin Ivan	Kog		2	12,50. -	25,00
13	Lovrec Josip	Preseka				3.500. -
14	Lovrec Ivan	Preseka				450. -
18	Halužan Ana	Jastrepci		1	12,50	12,50
22	Filipič Marija	Grabe		1	12,50	12,50
23	Šalamun Roza	Obrež		12	12,50	150. -
28	Košar Filomena	Kog	10		1.250. -	12.500. -
44	Blagovič	Brebrovnik		2	12,50	25,00

³ Prepis dokumenta – arhiv zadruge.

Tek. št. ime-nika	Ime in priimek	Kraj	Glavni deleži	Opravični deleži	Znesek opr. deleža	Znesek gl. deleža
	Franc					
45	Bratko Marija	Vinski vrh		1	12,50	12,50
56	Krničar Ivana	Obrež		20	12,50	250.-
60	Dečko Matjaž	Vinski vrh		10	12,50	125,00
66	Kolarič Anton	Središče ob Dravi	1		1.250.-	1.250.-
67	Borko Ivan	Obrež	1		1.050.-	69
69	Slana Alojz	Kozlovčak		1	12,50	12,50
70	Perc Ana	Vodranci		1	12,50	12,50
74	Borko Jožef	Vodranci		2	12,50	25.-
76	Škrlec Franc	Jastrebc		4	12,50	50.-
79	Mežnarič Ivan	Šalovci		2	12,50	25.-
80	Plohl Franc	Kog		2	12,50	25.-
84	Škorjanec Ivo	Središče	1		1.250.-	1.250.-
87	Grubič Ignac	Vitan		4	12,50	50.-
88	Masten Ivan	Obrež		4	12,50	50.-
95	Šinko Emil	Središče		4	12,50	50.-

* * * * *

Zaključni račun za poslovno leto 1931/32 je ponovno izkazal veliko izgubo, zato je na občnem zboru, ki je bil 12. februarja 1933 sklenjeno:

Da se zaradi pokrivanja izgube odpišejo vsi deleži v znesku 69. 600 din.

Da se od vseh članov zahteva plačilo zneska, za katerega jamčijo, to je enkratni znesek deleža v višini 69. 600 din.

Že prej je bila opravljena vknjižba na posestvo načelnika Košarja v višini 150. 000 din.

Pozivu občnega zbora za plačilo se je od 70 članov odzvalo 30 članov, ki so vplačali 9. 912, 50 din. Plačilu so se izogibali predvsem tisti člani zadruga, ki so vpisali več glavnih deležev.

Na občnem zboru, 28. februarja 1934, je odstopil likvidator Franc Šala. Ker ni bilo mogoče izvoliti drugega likvidatorja, je občni zbor sprejel sklep, da z delom nadaljujeta preostala dva.

Bilanca za leto 1932/33 je izkazovala naslednje stanje

Aktiva	din	Pasiva	din
Gotovina	2,16	Posojila	48.967,78
Terjatve	43.826,33	Tekoči račun za Zadružno zvezo	207.129,00
Deleži	110,50	Upniki	16.745,62
Poštna hranilnica	5.715,17	Prehodni	10,00
Izguba iz prejšnjih let	202.290,46		
Tekoča izguba	20.905,48		
SKUPAJ	272.850,40		272.850,40

Zadruga v likvidaciji je v tem obdobju realizirala 96. 840, 22 din prometa. Tekoča izguba v višini 20. 905, 48 din je nastala zaradi obresti na posojilo in visokih odvetniških stroškov.

Poroki in deležniki so se poskušali na vse načine izogniti plačilu obveznosti. Ohranjeni so številni dokumenti, ki kažejo, da so se zadeve poskušale reševati najprej na miren dogovorni način, pozneje pa so se vključili odvetniki in sodišče.

Dokument (dostavnica) iz leta 1934 kaže, da je bilo zavezancev za plačilo jamstva na deleže (glavne in obratovalne) kar 46. Med največjimi so bili Robert

Košar z dvajsetimi glavnimi deleži v znesku 25. 000 din, Filomena Košar z desetimi glavnimi deleži v znesku 12. 500 din, Kmetijska hranilnica in posojilnica Sv. Bolfenk z desetimi ter Lovrec Josip iz Presike s šestimi deleži.

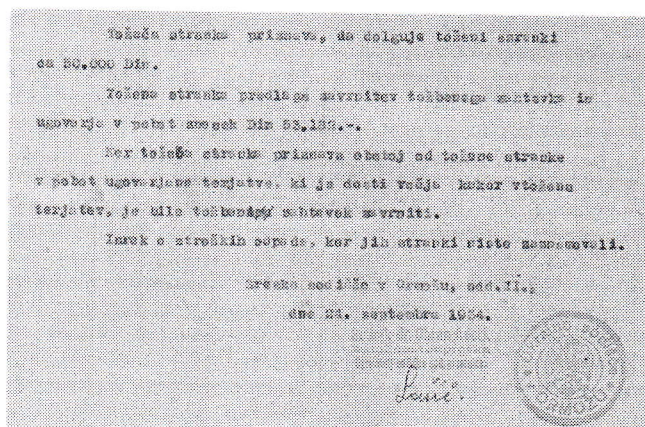
Po en glavni delež so imeli vplačane še naslednji člani zadruga:

- Josip Breznik - Kog
- Ožbolt Kodolitsch (naslednik)
- Amalija Breznik - Kog
- Anton Kolarič - Središče

- Ivan Lovrec - Preseka
- Ivan Borko - Obrež
- Anton Borko - Gomila
- Flora Götz (g. Rakuša)

Z največ jamstvi na obratovalne deleže, po 12, 50 din za vsak delež, so bili obremenjeni:

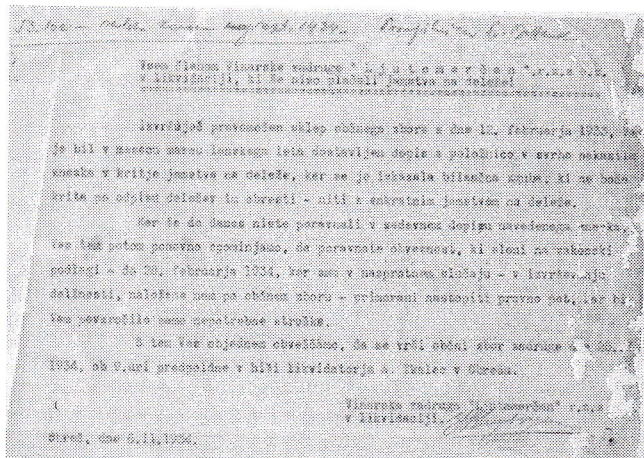
- Hermina Sueti, Jeruzalem 40 deležev
- Lovro Krničar, Grabe 20 deležev
- Ivan Jakl, Središče 10 deležev
- Roza Šalamon, Grabe 10 deležev
- Franc Kolarič (naslednik) 10 deležev
- Matjaž Dečko, Vinski vrh 10 deležev
- Franc Pavlinič, Loperšice 8 deležev
- Anselm Polak, župnik iz Miklavža 8 deležev

Zavrnilni predlog sodišča o tožbi med Vinarsko zadrugo "Ljutomerčan" in Kmečko hranilnico.

Sledi še vrsta članov z jamstvi od 6 do najmanj enega deleža.

Likvidatorji so februarja 1934 leta vsem članom zadruga poslal opomin za plačilo jamstvenih deležev, ki je bil istočasno tudi vabilo za občni zbor, dne 28. 2. 1934, pri Antonu Tkalcu v Obrežu.

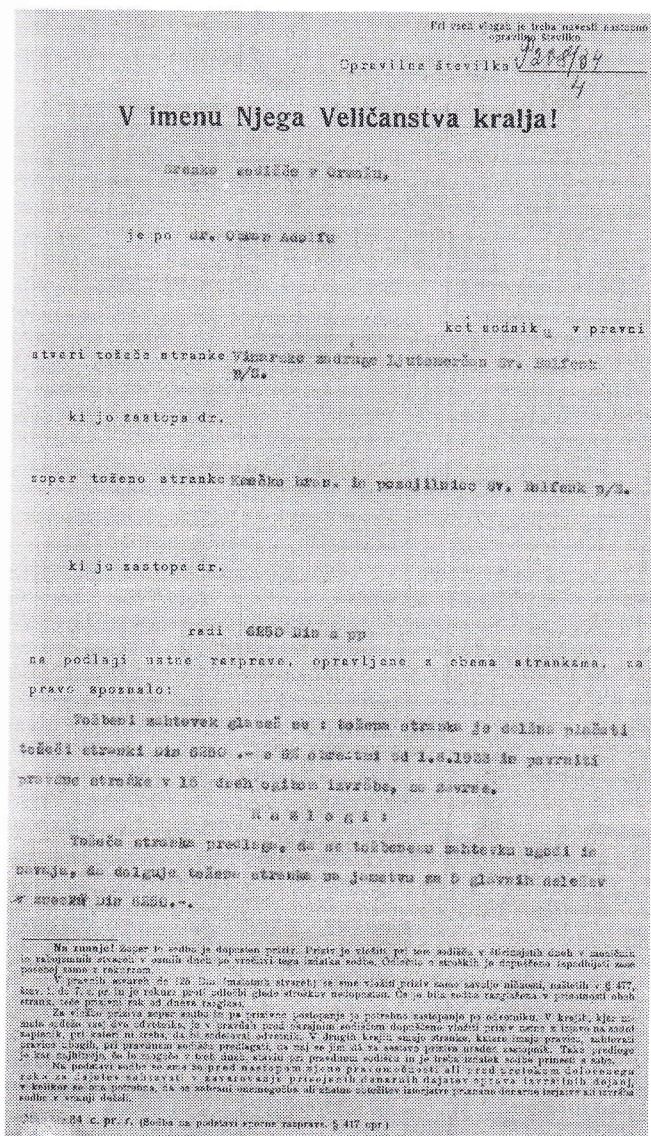

Dopis, s katerim likvidatorji obveščajo člane o plačilu jamstvenih deležev.

Odziv članov glede plačila jamstvenih deležev je bil skromen. Vinarski zadrugi v likvidaciji tako ni preostalo drugega kot sodna pot. Zadruga je tako v začetku aprila leta 1934 vložila tožbo proti vsem članom, ki niso poravnali jamstvenih deležev, in tudi kateri si je zadruga najela kredit, in ga ni mogla odplačati.

Da postopek na sodiščih ni potekal tako dolgo kot danes, je dokaz dejstvo, da je sodišče v obdobju od maja do julija tega leta opravilo obravnave za vse vložene tožbene zahtevke ter izdalo sodbe in "plačilna povelja".

Kot zanimivost iz teh razsodb izhajajo, da je tožba proti Kmetški hranilnici in posojilnici Sv. Bolfenk na plačilo 5 jamstvenih deležev v znesku 6. 250 din bila zavrtnjena, ker je predstavnik zadruga priznal, da

zadruga hranilnici dolguje 50. 000 din. Sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku zoper Jožefa Breznika in Amalijo Breznik in ni upoštevalo njunih dokazil glede izstopa iz zadruge.

* * *

Z a p i s n i k

spisan ob priliki sestanka porokov Vinarske zadruge "Ljutomerčan" v Vuzmetincih v hiši g. Tomažiča, dne 19. aprila 1935 ob 15. uri.¹

Navzoči podpisani.

Uvodoma pozdravi g. Tkalec navzoče, te prečita dopis Z. Z. tičoč se porazdelitve ostanka dolga v znesku din 116.312. - med poroke.

Nato izjavijo podpisani sledeče:

G. Tomažič Jožef, posestnik v Vuzmetincih izjavi, da plača na njega odpadajoči znesek v gotovini do 31. 12. 1935.

G. Ozmec Jakob, posestnik v Vinskem vrhu izjavi, da dovoli zavarovanje na svojem posestvu do zneska din 6.000. -.

G. Rakuša Martin, posestnik v Obrežu izjavi, iste ponudbe kot dne 14. 3. 1935 v pisarni g. dr. Kocmurja v Ormožu, v podrejenem slučaju plačilo na njega odpadajočega zneska v gotovini do 31. 12. 1935.

G. Lovrec Josip, posestnik na Preseki izjavi, da vstraja pri svoji ponudbi dani v pisarni g. Cirila Kocmur v Ormožu dne 14. 3. 1935 s pripombo, da je on zemljknižni posestnik in ne samo njegova žena, kot poroča Z. Z. in g. Dr. Schaubach.

G. Munda Jožef, posestnik v Vodrancih izjavi, da ne prizna nobenega plačila.

Gg. Tkalec in Štamberger ostaneta pri izjavi, dani svoječasno v pisarni advokata Kocmur v Ormožu. G. Košar Robert, ki ni navzoč pošlje izjavo, ki se prečita in priloži.

Za dr. Vargazon Mateja izjavi g. Ozmec Jakob, da imenovani poseduje v Gornji Radgoni bivšo Zorcinijevo posestvo, ki se ceni še danes na milijonsko vrednost. Dvakratnemu pismenemu vabilu k izjavi, kako poravna svoj del jamstvenega zneska, se ni odzval.

Za odsotnega Škorjanec Jakoba izjavi g. Štamberger, da je imenovani voljan zemljiškknjižno zavarovati odpadajoči znesek na njegovo posestvo.

G. Tkalec prečita seznam neizterljivih dolžnikov, kar doseže z obrestmi vred nad 150.000. -. Soglasno se

sklene, da se g. Košarja, ki jamči za vse izgube, ki nastanejo pri zadruzi vsled neizterljivosti, izroči sodišču in vknjiženi znesek za din 150.000. - iztoži.

Zapisnik se prečita in podpiše.

Vuzmetinci, dne 19. aprila 1935.

Janko Štamberger, l. r.

Anton Tkalec, l. r.

Josip Tomažič, l. r.

Martin Rakuša, l. r.

Jakob Ozmec, l. r.

Jožef Munda, l. r.

Josip Lovrec, l. r.

* * *

Zadruga je konec leta 1934 na Zadružno zvezo v Ljubljani naslovila prošnjo za podporo iz sanacijskega fonda.

Januarja 1935 je Zadružna zveza odgovorila, da je treba za omenjeno podporo izpolniti določena jamstva in podati dodatna pojasnila.

* * *

Likvidatorji so 27. januarja 1935 Zadružni zvezi poslali naslednji odgovor:

Obrež, dne 27. 1. 1935

P. n. Zadružna zveza v Ljubljani

Z ozirom na vaš cenjeni odgovor na našo prošnjo glede podpore iz sanacijskega fonda z dne 24. 1. 1935 in do pošiljatev izpiska našega računa o dne 16. t. m. si dovoljujemo podati sledeče pripombe in prositi pojasnila:

Ad 1. / Kmečki hranilnici in posojilnici pri Sv. Bolfenku smo sicer poslali prošnjo za odpis dolga, vendar ne pričakujemo uspeha k zadevnemu predlogu, ki smo ga stavili cenj. naslovu z našo prošnjo od dne 9. t. m. nas je vodila misel, da bi cenjeni naslov po predložitvi podanih dejstev lažje uplival na imenovani zavod, ker je podpisnik zadolžnice Vinarske zadruge "Ljutomerčan" pri p. n. tudi vodilen član Kmečke hranilnice in posojilnice pri Sv. Bolfenku, g. Jože Breznik, ki si je prisvajal svoječasno tudi prvo besedo pri podpisani zadruzi, vedel pa se je pravočasno odtegniti plačilu jamstva, ker je bil podrobno informiran o stanju zadruge, vendar pa ni povedal tega niti pri seji načelstva, niti na občnem zboru iste.

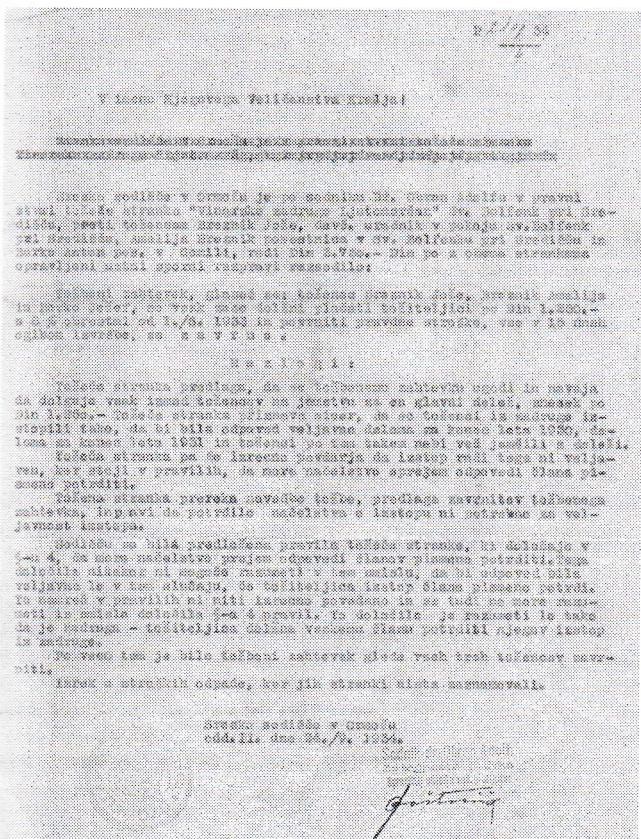
Ad 2. / Ker se primanjkljaj vsled naraščajočih obresti stalno veča, smo podvzeli potrebno za sporazumno sanacijo, k kateri so bili tudi nekateri podpisniki zadolžnic pripravljeni prostovoljno doprinesiti primeren delež, vendar pa do rezultata ni prišlo, ker nismo od merodajne strani dobili navodil in podpore,

¹ Prepis zapisnika – original je v arhivu zadruge.

nasprotno se nas je zagotavljalo, da ne bode nobeden kmet ničesar plačal, ker se bode ves primanjkljaj kril iz sanacijskega fonda.

Norma, da sme imeti p. n. Z. Z. kredite le pri včlanjenih zadrugah v tem slučaju po našem mnenju ne pride v poštev, ker podpisana zadruga nima nobenega premoženja, ter prihaja g. Robert Košar v poštev le kot porok in plačnik za kredit, dovoljen vinarski zadrugi "Ljutomerčan" pri Z. Z.

Tudi ostali podpisniki zadolžnice (razen enega) so kmetje, ter bi Z. Z. v skrajnem slučaju, da se posluži svojih pravic, ki jih ima spodpisom zadolžnik, itak morala pristati na dolgoročno terjatev po naredbi o zaščiti kmetov. Razlika je le v tem, da ima p. n. pravico zahtevati po naredbi 6 % obresti, podpisana zadruga pa le 3, 5 %, kar bi povzročilo precejšnje diference.

Dokumenti, ki nam pričajo o trnovi poti likvidatorjev Zadruga, ki so imeli za nalogo postaviti vse na svoje mesto.

Ad 3. / Ako niso, odnosno ne bodo izvedljivi naši prejšnji predlogi in z ozirom na zagotovilo, da ne bode nobeden kmet pritegnjen v plačilo terjatve, si dovoljujemo najvljudneje prositi za čim višji prispevek iz fonda za sanacijo zadrug, ter nam v očigled dejstvu, da se primanjkljaj vsled naraščajočih obresti neprestano viša – dati navodila, kako pritegniti k plačilu poroke.

Ad 4. / Z ozirom na doposlani nam izpisek našega računa z dne 16. t. m. si dovoljujemo ponovno omeniti, da zadruga nima nobenega premoženja, poroki so kmetje, ki se jim po naredbi smejo računati le 6 % obresti (podpisana zadruga 3, 5 %), ter bi bilo temu primerno popraviti račun, v katerem se vodijo 7 ½ % obresti.

Vljudno proseč navodil in poročila,

beležimo z odličnim spoštovanjem

* * *

Odgovor Zadružne zveze je bil hiter in se je glasil:

ZADRUŽNA ZVEZA V LJUBLJANI

Registrovana zadruga z omejeno zavezo

Telefon št. 2021V Ljubljani, dne 12. 2. 1935.

Čekovni račun pri poštni hranilnici,

Podružnici v Ljubljani, št. 10. 751

Brzjavni: Zadružna zveza

Žiro račun pri

Narodni banki kraljevine Jugoslavije

P. n. Vinarska zadruga "Ljutomerčan", Sv. Bolfenk pri Središču

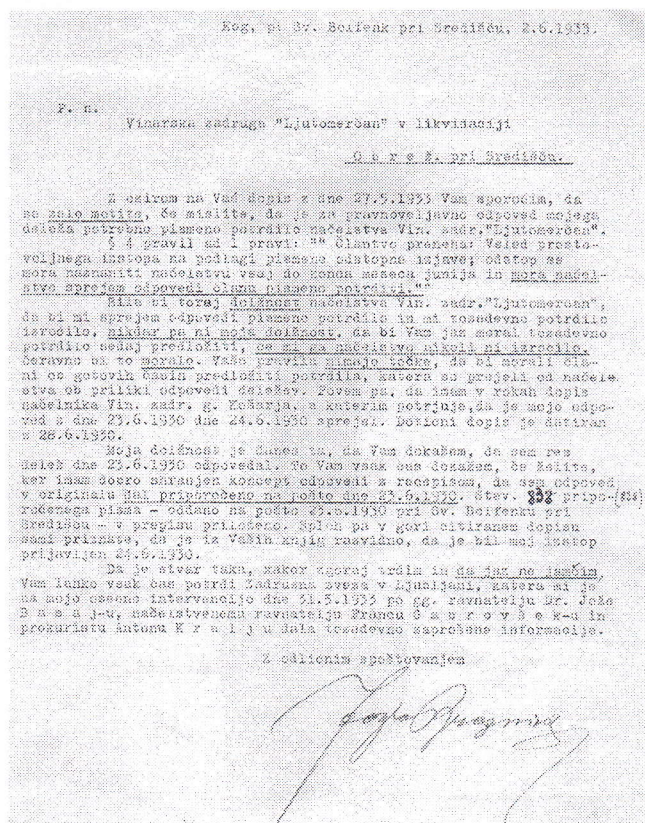
Na vašo prošnjo z dne 9. 1. vam sporočamo, da je odbor Zadružne zveze na svoji seji 5. februarja sklenil, da prispeva za sanacijo odnosno mirno likvidacijo vaše zadruge iz sanacijskega fonda pri Zadružni zvezi din 100. 000. -, katere vam pa odobrimo na vašem računu le pod pogojem, ako nam za ostali znesek naše terjatve din 116. 312. - nudite na podlagi sodne poravnave zemljiškopravno zavarovanje na posestvih porokov in plačnikov, odnosno žirantov za kredit, ki so podpisali pogodbe o tekočem računu, odnosno menice in ki so danes še plačila sposobni.

Kot naš zastopnik bi to stvar z vami uredil član našega načelstva g. dr. Schaubach Franc, advokat v Mariboru, katerega istočasno o tem obveščamo. Za gori navedeni ostanek dolga bi se računale 6 % obresti in se seveda tudi vknjižile.

Upamo, da je odbor Zadružne zveze storil za vašo zadrugo, kar je sploh mogoče in da boste torej gornji pogoj izpolnili, pri tem še pripominjamo, da se z ozirom na spremembe uredbe o zaščiti kmeta položaj vaše zadruge napram dolžniku g. R. Košar-ju znatno izboljšal in ste napram njemu kot upnik z istimi pravicami kot vsaka kreditna zadruga ali zveza glede obresti ali izterjanja obrokov. Seveda pa je treba počakati še na pravilnik, ki ga je kmetijski minister obljubil izdati k spremembam uredbe o zaščiti kmeta.

Z združnim pozdravom:

Zadružna zveza v Ljubljani

Merjenje moči med likvidatorji in deležnikom.

Likvidatorji so se obrnili na poroke in sklicali sestanek

Obrež, dne 4. 3. 1935

P. n. !

Vljudo Vas obveščamo, da je odbor Zadružne zveze v Ljubljani na tozadevno prošnjo podpisane zadruge pripravljen prispevati iz fonda za sanacijo zadrug znesek din 100. 000. —v delno kritje zgub Vinarske zadruge po din 116. 312. —zemljiškknjižno zavarovanje na posestvih porokov in plačnikov, ki so podpisali pogodbe o tekočem računu, odnosno menice.

Kot zastopnik Zadružne zveze za ureditev te stvari je pooblaščen g. dr. Schaubach Franc, advokat v Mariboru, ki pride dne 14. t. m. v Ormož kot zastopnik v pravni zadevi Izvozne zadruge jugoslovanskih vin v Mariboru proti naši zadrugi —radi zahtevka po vplačilu zneska din 4. 259. —s prip. na račun še štirih deležev imenovane zadruge, ki jih Vin. zadruga "Ljutomerčan" ni priznala, ker je pristopila k isti z le enim deležem po din 1. 000, ki je plačan.

Ker nam poroča zveza, da noče imeti z našo zadevo prav nobenih sitnosti več, ter nas prosi v interesu

porokov, da se stvar ne zavlačuje, g. dr. Schaubach pa želi zadevo urediti istočasno ob priliki svojega zadržanja v Ormožu zgoraj navedenega dne, Vas vljudno pozivamo, da se blagovolite udeležiti sestanka vseh porokov, ki ga sklicujemo s tem na 11. marc 1935 ob 2. uri popoldne v občinsko posvetovalnico v Središče ob Dravi.

V interesu vseh porokov je, da se sestanka, na katerem se naj sporazumno določi rešitev zadeve — udeležijo, ter se s tem izognejo novih tožbenih stroškov.

Z odličnim spoštovanjem!

Rezultat sestanka porokov so likvidatorji sporočili Zadružni zvezi

P. n. Zadružna zveza v Ljubljani

Z ozirom na Vaš dopis z dne 12. 2. t. l. v zadevi sanacije naše Vinarske zadruge "Ljutomerčan", Sv. Bolfenk pri Središču izjavljamo podpisani, da smo pripravljene nuditi Vam za preostali znesek din:

1. / Košar Robert, posestnik pri Sv. Bolfenku na Kogu hipoteko na vseh svojih nepremičninah za znesek din 11.631,20
2. / Lovrec Josip, posestnik na Presiki, hipoteko na vseh svojih nepremičninah za znesek din 11.631,20
3. / Dr. Vargazon Matej, posestnik v Gornji Radgoni hipoteko na vseh svojih nepremičninah za znesek din 11.631,20
4. / Rakuša Martin, posestnik v Obrežu najraje konpenzacijo odn. transakcijo z mojo vlogo pri Ljubljanski kreditni banki podružnici v Ptujju, in sicer z ozirom na vlogo Koroških zadrug pri L. K. B. , v podrejenem primeru hipoteko na vseh svojih nepremičninah, oboje do zneska din 11.631,20
5. / Pokrivač Filip, posestnik Jastrebcu hipoteko na vseh svojih nepremičninah za znesek din 11.631,20
6. / Ozmec Jakob, posestnik na Vinskem vrhu hranilne knjižice Ljudske hranilnice in posojilnice pri Sv. Miklavžu pri Ormožu, v podrejenem primeru hipoteko na vseh svojih nepremičninah za znesek din 11.631,60
7. / Tomažič Josip, posestnik v Vuzmetincih hanilne knjižice Ljudske hranilnice in posojilnice v Ormožu v podrejeni vrsti hipoteko na vseh svojih nepremičninah ali pa plačilo v gotovini za znesek din 11.631,20
7. / Štamberger Janko, posestnik v Središču hipoteko na vseh svojih nepremičninah za znesek din 11.631,20
9. / Tkalec Anton, posestnik v Obrežu hipoteko na svoji nepremičnini za znesek din 11.631,20

10. / Škorjanec Jakob, posestnik v Središču knjižice Ljudske hranilnice in posojilnice v Ormožu v podrejeni vrsti hipoteko na vseh svojih nepremičninah za znesek din 11.631,20

S tem bi bila deloma zavarovana in deloma plačana cela Vaša terjatev v znesku din 116.312. -

Vsi podpisani izjavljamo, da se smatramo za vezane na gori navedeno ponudbo za čas enega meseca to je do 14. aprila 1935, do katerega časa nam izvolite sporočiti, da-li sprejmete to ponudbo v svrhu od Vas ponudene sanacije naše zadruga.

Za slučaj, da to ponudbo sprejmete, izjavljamo, da smo vsak čas pripravljeni izstaviti Vam smislu gori navedenih naših izjav zemljiškoknjižno pravilne listine v svrhu vknjižb zastavnih pravic odnosno izročiti Vam gori navedene hranilne knjižice.

V Ormožu, dne 14. 3. 1935.

Robert Košar, l. r.	Ante Tkalec, l. r.
Martin Rakuša, l. r.	J. Štamberger, l. r.
Josip Lovrec, l. r.	Pokrivač Filip
Josip Tomažič, l. r.	Jakob Škorjanec, l. r.
Jakob Ozmec, l. r.	

Priča: Ciril Kocmur, odvetnik v Ormožu.

* * *

Zadružna zveza je prošnjo zadruga ugodno rešila, sledila je zahvala:

Obrež, dne 23. marca 1935

P. n.

Zadružna zveza v Ljubljani

Zahvaljujoč se za obzirnost in naklonjenost, ki nam jo je pokazal Vaš odbor z dodelitvijo din 100. 000. —iz fonda za sanacijo zadrug v delno kritje zgub naše zadruga pod določenimi pogoji, Vam poročamo sledeče:

Likvidacijski odbor je sklical za dne 11. 3. t. l. vse poroke v svrhu pogovora o sporazumnem prevzemu ostalih obveznosti podpisane zadruga, na katerem sestanku se je pokazala volja, da prevzamejo podpisniki zadolžnic razdelno ostali dolg. Ker smo imeli od Vašega pooblaščenca za ureditev te zadeve — g. dr. Schaubach Fr. v Mariboru — poročilo, da se bode mudil dne 14. 3. v Ormožu, je zbor porokov sklenil, da se sestane ta dan v Ormožu, kjer bi končno to stvar uredili po navodilih imenovanega.

Ker je bil g. dr. Schaubach navedenega dne zadržan, ter je za substituta določil g. Kocmur Cirila, odvetnika v Ormožu, smo naprosili imenovanega, da je sestavil izjavo, ki je prilagamo v svrhu predložitve Vašemu pooblaščenca, pri katerem se je po nekaj dnevih osebno, oglasil naš likvidator A. Tkalec radi pojasnil,

ter mu je g. doktor dal naročilo, da uredimo stvar direktno z p. n.

Dopošiljamo Vam vsled tega zadeven spis s sledečimi pripombami:

Sestanka se ni udeležil na naš poziv porok g. Jože Breznik z izgovorom, da nima nobenih nepremičnin, žena, ki je posestnica pa ne dovoljuje vknjižbe. Imenovani je upokojen davčni uradnik z lepo penzijo, ter je bil za g. načelnikom Košarjem merodajen s svojim vplivom pri vodstvu zadružnih poslov. Vljudno Vas naprošamo za blagohotno opozorilo imenovanega, da plača svoj delež v gotovini, ker ima za to med vsemi poroki največ možnosti in je to — da nosi posledice zgub zadruga pri njem tudi moralno opravičljivo, ker jje bil od ustanovitve zadruga podpredsednik, odnosno tajnik iste, ter je hotel imeti vedno vodilno besedo.

Za g. dr. Mato Vargazona, ki je bil svoječasno predsednik nadzorstva, ter je sedaj veleposestvenik v Gornji Radgoni, so izjavili nekateri navzoči gospodje, da bode pristopil k plačilu, odnosno dovolil vknjižbo, dasiravno ni bil navzoč. Prosimo, da blagovolite imenovanega sami v to pozvati.

Odzval se ni pozivu k izjavi tudi g. Jožef Munda, posestnik v Vodrancih, ki je baje tudi podpisal prvo zadolžnico, dasiravno o tem z Vašim dopisom od 18. 2. nismo bili obvečeni, ter Erjavec Jožef, posestnik v Vodrancih, ki je baje prezadolžen — majhen posestnik.

Po tozadevni izjavi pred advokatom Cirilom Kocmur v Ormožu, bi bili gg. Tomažič Jožef, posestnik in predsednik občine pri Sv. Miklavžu, Ozmec Jakob, posestnik v Vinskem vrhu, Lovrec Josip, posestnik na Presiki (Savska banovina) p. Središče ob Dravi in Rakuša Martin, posestnik v Obrežu, pošta Središče ob Dravi, bivši kletni nadzornik in prodajalec zadružnega vina proti inkasu in proviziji — pripravljene in sposobni položiti navedene zneske v hranilnih knjižicah ali gotovini, če bodejo v to poklicani od p. n. zveze.

Izjava g. Roberta Košarj o dovoljenju vknjižbe za določen del dolga je seveda brezpredmetna, prepusti pa podpisana zadruga zvezi vknjižbo na nepremičninah imenovanega za znesek din 150.000.-, o kateri zadevi je bilo že govora, ter je ta vknjižba na varnem mestu.

Končno si Vas dovoljujemo vljudno prositi, da ne pritegnete v plačilo porokov:

Škorjanec Jakoba, posestnika v Središču

Erjavec Jožefa, posestnika v Vodrancih

Štamberger Janka, posestnika v Središču in

Tkalec Antona, posestnika v Obrežu, ker so vsi navedeni stopili v načelstvo, odnosno zadnji trije v nadzorstvo tik pred likvidacijo, nepoznavajoč razmere, ter so ravno ti ugotovili dejansko stanje zadruga, ter preprečili še večje zgube, ki so nastale v glavnem vsled neizterljevanja odjemalcev vina, kateri posel je bil poverjen gg. Rob. Košar in Martin Rakuša, niso pa mogli obvarovati zadrugo pred občutnimi stroški tožb Kmetijske hranilnice in posojilnice pri Sv. Bolfenku, katere je vodil v imenu iste bivši tajnik in podnačelnik podpisane zadruga – g. Jože Breznik, ki je, poznavajoč stanje zadruga – pravočasno izstopil, ter se s tem izognil tudi plačilu jamstva na deleže, katerega so morali drugi povsem nedolžni člani plačati, dasiravno z največjo nevoljo.

Ako bi bili zgoraj imenovani pritegnjeni k plačilu, bodejo brezpogojno prisiljeni poslužiti se pravice potom regresnih tožb, ter prosimo p. n. ponovno v izogib novih tožbenih stroškov, da iste izloči od plačila.

Pričakujoč tozadevne ureditve in nadaljnih navodil, beležimo

z odličnim spoštovanjem

Sledilo je veliko razočaranje, saj je zadruga že odobrena sredstva preklicala in zadrugi sporočila:

ZADRUŽNA ZVEZA V LJUBLJANI

Registrovana zadruga z omejeno zavezo

Telefon št. 2021V Ljubljani, dne 12. 2. 1935.

Čekovni račun pri poštni hranilnici,

Podružnici v Ljubljani, št. 10. 751

Brzjavaji: Zadrुžna zveza

Žiro račun pri

Narodni banki kraljevine Jugoslavije

P. n.

Vinarska zadruga "Ljutomerčan" v likv.,

Sv. Bolfenk pri Središču

v roke likvidatorju g. Antonu Tkalec, posestniku, Obrež št. 67 p. Središče ob Dravi

Z dopisom z dne 7. 2. in z dne 12. 2. 1935 smo vam naznanili, da pogojno prispeva Zadrुžna zveza za sanacijo odnosno mirno likvidacijo Vaše zadruga iz sanacijskega fonda vsoto din 100.000. -.

Ker pogojev, ki so bili navedeni v zgoraj navedenih naših dopisih niste izpolnili, smo vsled tega primorani anulirati naš sklep za dovolitev sanacijskega

prispevka v znesku din 100. 000. - ter dotično začasno vknjižbo na Vašem tekočem računu stornirati.

Izvolite vzeti gornje na znanje.

Z zadrुžnim pozdravom:

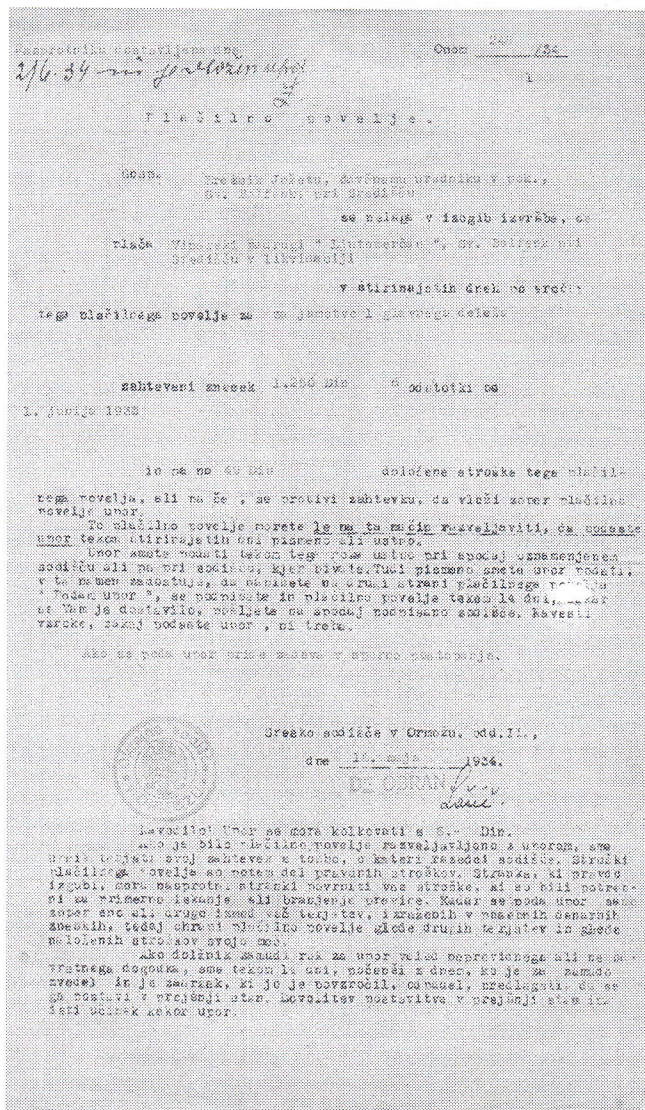
Zadrुžna zveza v Ljubljani

Likvidatorji so na zavrnitev Zadrुžni zvezi poslali naslednji dopis:

Obrež, dne 15. 11. 1936

P. n. Zadrुžna zveza v Ljubljani

Z ozirom na Vaša cenjena dopisa z dne 10. t. m. odposlana obema likvidatorjema vljudno poročamo, da so člani podpisane zadruga, ki so podpisali pri Vas zadolžnice, obveščeni o Vašem sklepu o storniranju dobropisa v znesku din 100. 000. - iz sanacijskega fonda – zelo razočarani iz sledečih razlogov:

Sodišče je odločilo v prid Zadruga.

Velika večina porokov je bila pripravljena pristopiti k mirni likvidaciji, kar je pričla član Vašega načelstva g.

dr. Schaubach, vendar niso še do danes izvedeli načina, kako se naj na posamezne poroke odpadajoči znesek osigura ali plača. Nekateri poroki so nudili jamstvo potom vknjižb, drugi bi plačali odgovarjajoči znesek v gotovini. Za one, ki so se protivila plačilu smo Vam ponovno predlagali in Vas v imenu ostalih porokov prosili, da vložite tožbo, ker je to samo Vam mogoče, ki imate v rokah zadolžnice, moralno opravičljivo pa bi to bilo iz razloga, ker so to bili ravno poroki, ki so bili od začetka člani načelstva – odnosno nadzorstva zadruga, ter so si pridržavali na občnih zborih vedno prvo besedo.

Pri ponovnih sestankih porokov se je krivdo nalagalo tudi zvezi, ki je stalno pošiljala na revizijo, sestavo računskih zaključkov in sodelovanje na občnih zborih zadruga le revizorja, ki je zagovarjal in hvalisal delo načelstva, ter na občnem zboru ignoriral umestno kritiko članov, zveza sama pa je podelila zadrugi kredit do din 160. 000. -, ne da bi se uverila, ali je bil anje istega na občnem zboru pravilno izglasovan. Ugotovilo se je kasneje, da to ni bilo dejstvo, člani pa niso mogli kontrolirati pravilnosti sklepov občnega zbora odnosno načelstva in nadzorstva, ker niso mogli priti do pravil, na tozadevno zahtevo, oz. željo pa jim je Vaš revizor g. Tirš odgovoril, da lahko dobijo cel "Joch" papirja, niso pa dobili do rok niti najnavadnejšega prepisa pravil.

Načelnik zadruga g. Košar je ponovno zastopal stališče, da se naj dolžnikov za vino ne toži, ker bi potem ne prišli več po vino, Vaš revizor pa ga ni nikdar opozoril, da blagovne terjatve zastarajo po treh letih. Te so znašale okrog din 250. 000. -, kar je ugotovil šele Vaš revizor g. Rakovič, ter opozoril na neizterljivost terjatev. Če bi se to opozarjalo prej, bi bila zadruga še aktivna.

Poročamo Vam, da je 14. t. m. umrl porok g. Filip Pokrivač, radi prijave terjatve na zapuščinski razpravi.

Vljudno Vas naprošamo, da blagovolite zadevo obravnavati z ozirom na zgoraj navedena dejstva, ter nas blagovolite o Vaši odločitvi čimprej obvestiti, da se izognemo mnogovrstnim tožbam, če bi bili pri plačilu prizadeti člani, ki niti malo niso zakrivila današnjega stanja zadruga.

Z združnim pozdravom:

Združna zveza seveda ni preklicala svoje odločitve, da ne dodeli sredstev iz fonda za sanacijo. Zdruga tako ni imela sredstev za pokritje izgube, kar je še dodatno otežilo nadaljevanje likvidacijskega postopka. .

Spor z Robertom Košarjem se je nadaljeval in reševal na sodišču in likvidatorji so 20. oktobra 1937

Okrajnemu sodišču v Ormožu poslali naslednje obvestilo:

P. n. Okrajno sodišče v Ormožu

Z ozirom na Vaš dopis I R 125/36 od 18. t. m. poročamo sledeče:

Potrujemo, da dolguje g. Robert Košar iz jamstva na deleže glasom sodne poravnave I R 131/36 Okrožnega sodišča v Mariboru din 15. 000. -, katere bi moral plačati do 1. februarja t. l.

Ker je plačilo jamstvo glasom sklepa občnega zbora nastopilo po 20. 4. 1932 se smatra terjatev kot nezaščiten, ter je zadruga uvedla proti dolžniku izvršbo po Dr. Schaubauch Francu, odvetniku v Mariboru, ki se vodi pod I 141/37.

Nadalje dolguje g. Košar Robert podpisani zadrugi na podlagi zastavne listine z dne 17. 10. 1931 in vknjižene izjave z dne 27. 5. 1932 (sklep okrajnega sodišča v Ormožu 684/32) din 150. 000. -, kateremu plačilu pa se upira, ter se vodi proti njemu tožba pod I Po 304/37 Okrožnega sodišča v Mariboru. Ustna sporna razprava se vrši dne 2. 11. 1937 pri Okrožnem sodišču v Mariboru²

V Kmetovalcu in Slovenskem gospodarju je bil maja 1937 objavljen sklic občnega zbora Vinarske zadruga v likvidaciji

Za občni zbor je bil pripravljen "Izpis neizterljivih terjatev Vinarske zadruga "Ljutomerčan", s saldodom 1 januarja 1937, katere se je glasom vknjižbene izjave z dne 27. maja 1932 obvezal plačati gospod Košar Robert, veleposestnik pri Sv. Bolfenku pri Središču"³

Obrež, 4. marca 1937

P. S. Pri vseh dolžnikih so do 30. 9. 1934 zaračunane 10 % obresti, od 1. 10. 1934 do 31. 12. 1936 pa 6 % obresti.

Vinarska zadruga v likvidaciji obvesti dne 18. septembra 1940 okrožno, kot trgovsko sodišče v Mariboru, da "likvidacija še ni končana, ker ima zadruga še nekaj dolžnikov, ki so zaščiteni po uredbi o likvidaciji kmetijskih dolgov in je treba čakati na potek rokov.

Razen tega je tožba proti Robertu Košarju, bivšem načelniku zadruga, za jamstvo 150.000 din na III. instanci"

² Prepis sporočila – original je v arhivu zadruga.

³ Prepis dokumenta – original je v arhivu zadruga.

Vabilo na občni zbor Vinarske zadruga »Ljutomerčan«, r. z. z o. z., Sv. Bolfenk pri Središču, v likvidaciji, ki se vrši dne 23. maja 1937 ob 14. uri v občinski posvetovalnici v Središču, s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo likvidatorjev o svojem delu in stanju zadruga. 2. Sklepanje o raznih tožbah, preskrbi denarnih sredstev za stroške ter o uporabi dohodkov zadruga. 3. Slučajnosti — predlogi in nasveti. Če občni zbor ob določeni uri ne bo sklepčen, se vrši glasom § 31 zadrughnih pravil čez pol uro na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki sklepa veljavno ob vsakem številu navzočih zadrughnikov. Za člane, ki se ne udeležijo občnega zbora, ter se ne obvežejo prispevati k stroškom za izterjanje zadrughnih terjatev, se bode smatralo, da ne reflektirajo na povrnitev vplačil, ki so jih, ali jih še bodejo morali nositi za zadruga. Likvidacijski odbor.

741

*Vabilo na občni zbor Vinarske zadruga "Ljutomerčan".
Slovenski gospodar, 12. maj, 1937.*

Na zaprosilo Okrožnega sodišča iz Maribora je Okrajna zveza kmetijskih zadrug Ljutomer, dne 28. januarja 1950, sodišče obvestila, da je bila "zadruga likvidirana že pred vojno".

Na osnovi tega obvestila je Okrožno sodišče v Mariboru dne 2. februarja 1950 po uradni dolžnosti opravilo izbris zadruga zaradi prenehanja poslovanja.

S tem datumom se je dokončno zaključil 18 let trajajoči postopek likvidacije Vinarske zadruga "Ljutomerčan", Sv. Bolfenk pri Središču.

Stran glavne Knjige	Priimek in ime	Bivališče	din
5	Zdravec Dragutin	Čakovec	2. 226, 67
10	Vodišek Martina	Zagorje ob Savi	24. 068, 81
16	Podbregar Pavla	Ljubljana	12. 571, 21
24	Mišić Milan	Beograd	10. 446, 02
28	Urh Antonija	Kralovci	7. 055, 59
35	Grabar Josip	Celje – Ostrožno	5. 542, 56
41	Petrič Ema	Prevalje	8. 225, 81
45	Plešnik Terezija	Guštajn	7. 717, 44
49	Pačnik Danimir	Laško	14. 610, 43
62	Horvat Feliks	Sv. Križ	17. 365, 95
71	Colanti Ivan	Rogaška Slatina	8. 268, 65
84	Fonda Jožef	Trnovo, Sv. Peter v S. d.	8. 528, 12
130	Seljak Feliks	Kraljevec	2. 399, 50
165	Valjak Franjo	Čakovec	5. 467, 29
170	Toplak Alojzija	Celje	25. 405, 06
187	Granda Rudolf	Vransko	4. 464, 60
196	Božič Franja	Celje	1. 657, 52
213	Košar Robert, veleposestnik	Sv. Bolfenk pri Središču	12. 770, 75
218	Drozg Tončka	Biljeća	1. 470, 62
		SKUPAJ	180. 262, 60

IV. Zaključek

Vinarska zadruga "Ljutomerčan", Sv. Bolfenk pri Središču je z izbrisom iz sodnega registra končala svojo neuspešno poslanstvo. Vse bi bilo drugače, če bi poslovanje bilo zastavljeno resneje in če bi se najodgovornejši člani vodstva zadruga zavedali svojih dolžnosti, pristojnosti in odgovornosti. Tako pa se je v zadrugi delalo preveč "po domače" in finančna izguba, ki je pripeljala do likvidacije zadruga, je bila normalna posledica. Pa tudi drugače se je dobro ime zadruga, ki je v začetku svojega delovanja bila poznana daleč naokrog in je v prvih letih tudi zelo uspešno poslovala, počasi omadeževalo.

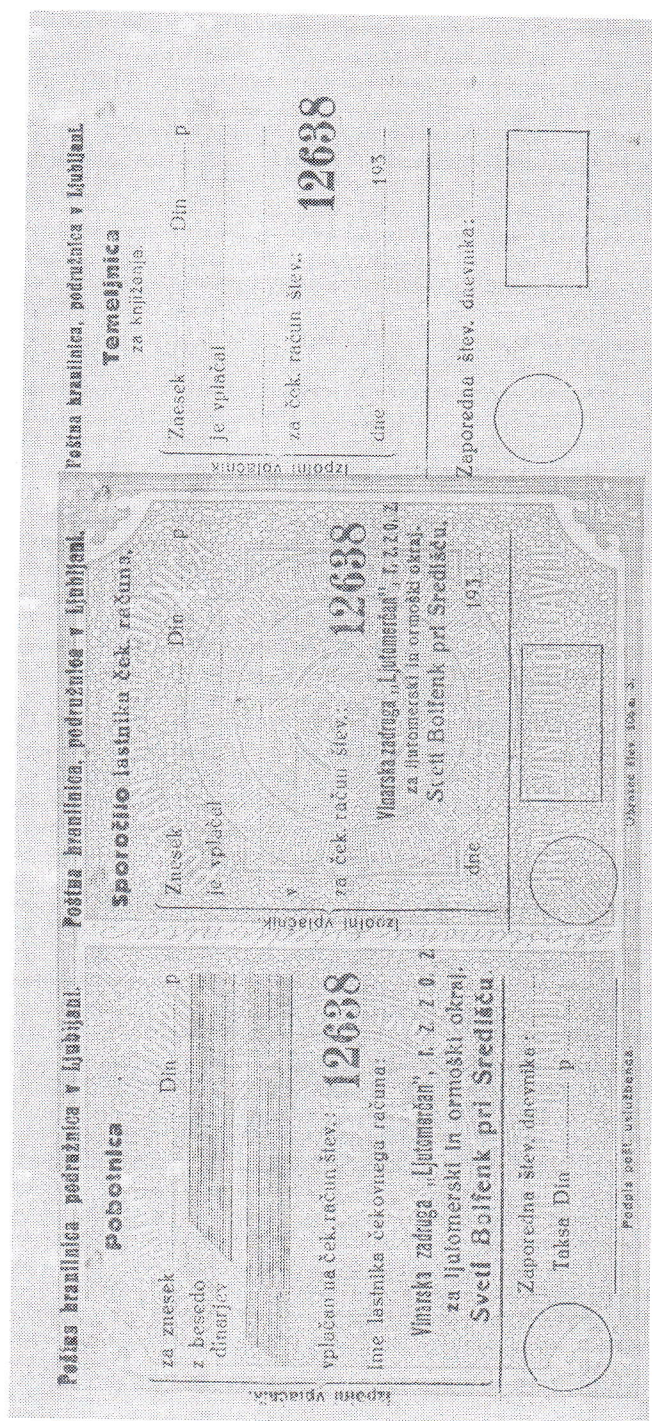
Posamezni njeni člani so namreč v združnem imenu pričeli prodajati "neka čudna vina, neznanega porekla", kot se je spominjal Martin Rakuša mlajši.

Posamezniki so tako spridili "Zajamčeno pristna ljutomerska vina vinarske zadruga Ljutomerčan", kot je pisalo na napisni tabli založne kleti v Obrežu.

Likvidacija zadruga ni bila škoda samo za takratno gospodarstvo, ampak za združništvo nasploh, saj je zadruga predstavljala konkretno obliko organiziranosti in povezovanja vinogradnikov zaradi boljšega trženja vina.¹

Viri in literatura :

- PAM, fond Okrožno sodišče Maribor (Gen. II 86)
- Arhiv vinarske zadruga – hrani Hilda Tkalec, poročena Habjanič iz Obreža
- Reichs Gesetz – Blatt für das Kaiserthum Oesterreich 1853 -1868; od leta 1870 do 1918 v slovenski izdaji Državni zakonik za kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru – Službeni list Kraljeve banske uprave Dravske banovine
- Stane Granda: Zdržništvo v slovenskih deželah – Dokumenti slovenstva – CZ Ljubljana 1994
- Jože Rakuša : Vinarska zadruga "Ljutomerčan", Sv. Bolfenk pri Središču 1921- 1932 – Zgodovinski zapisi številka 1 ; strani 8, 9 – izdalo Zgodovinsko društvo Ormož 2004

Originalno natisnjena položnica, s katero je poslovala Zadruga.

¹ Jože Rakuša : Vinarska zadruga "Ljutomerčan", Sv. Bolfenk pri Središču 1921-1932 – Zgodovinski zapisi, Zgodovinsko društvo Ormož letnik I (2004), št. 1.